

Ioan. Despaut. Nimirum
**ARTIS VERSIFICATORIÆ
COMPENDIUM.**

*Quicquid ad carminis frequentioris structuram,
& syllabariæ quantitatis cognitionem con-
ducere visum est, diligenter excerp-
tum cum exemplis.*

Accessit ejusdem appendix de Accentibus.

ITEM DE FIGVRIS LIBER.

Prioribus editionibus longè emendatior.

ABERDONIÆ,
Excudebat Edvardus Rabanus,
Impensis Davidis Melvil, 1623.

A R S

VERSIFICATORIA.

LIBER X.

ROSODIA, CARMINIS
est, & accentus notitia. Carmen, est oratio stri-
ctori pedum lege coërcita, & ornatissimum di-
cendi genus. Pes, est certa syllabarum consti-
tutio, temporibus ac numero variata, ut Deus.
Vnica syllaba pes esse nequit, nec plures quam
sex. Spondeus constat duabus longis, ut Do-
res. Sic dictus *παρά τὴν ασονδὴν*,

id est, a libamine, quod eo pede sacrificantes
utebantur. Pyrrhichius duas breves habet, ut Deus. Qui ob con-
citationem à pyrrhiche militari saltatione nomen accepit. Trochæus
ex prima longa & altera brevi conficitur, ut Mater, à *τρίχαιν*,
id est, currendo: quia volubilis est, & in quandam quasi concitatio-
nem, cursuri instar, è longa in brevem fertur. Iambus ex prima
brevi, & altera longa constat, ut Doces: *παρὰ τὸ ἱαμβίζειν*,
id est, ab insectando dictus. Nam ad contumeliam inventus est.
Molossus tres longas complectitur, ut Mæcenas. Dicitur à molossia
Epironica saltatione lenta & tarda. Tribrachys tribus brevibus con-
struitur, ut Dominus. Sic dictus quasi tres breves continens,
βραχὺς enim brevis dicitur. Dactylus, ex prima longa, &
duabus postremis brevibus, ut Scribite. Dicitur a digiti simili-
tudi- ne, quem Græci *δάκτυλον* vocant, in quo itidem post pri-
mum articulum longum, duo breves sequuntur. Anapestus post
prioris breves, ultimam longam habet. Dicitur ab *ἀναπαίσιν*,

quod sono reciproco repercutiat dactylum. Bacchius pes, a concitatione & impetu dictus, incipiens ex prima brevi, & duabus longis, ut Honestas. Antibacchius, bacchio contrarius, duabus longis, & ultima brevi perficitur, ut Audire. Amphimacer, quasi utrinque longus: nam inter duas longas mediam brevem inserit, ut Trinitas. Amphibrachys, quasi utrinque brevis: nam inter primam & postremam breves, mediam longam interponit, ut Venite. Dispondeus pes est duplici spondeo constans, ut Mæcænates. Proceleusmaticus, quatuor brevibus syllabis constituitur, ut Ariete, a *προκελεύειν*, id est, adhortando & suadendo dictus. Aptæ enim adhortationi festinatio. Ditrocheus duobus trocheis absolvitur, ut Cantilena. Choriambus ex trocheo & jambo constituitur, ut Nobilitas. Antispastus, ex jambo & trocheo, ut Legebamus. Dijambus, qui duobus jambis absolvitur, ut Beatitas. Pæon syllabis quatuor constat, quarum unica semper longa est, vel prima, & pæon primus dicitur, ut Multivulus: Vel secunda, & pæon secundus appellatur, ut Colonia: Vel tertia, & pæon tertius vocatur, ut Veniatis: Vel quarta, & pæon quartus dicitur, ut Celeritas. Dictus est autem pæon vel ab inventore, vel ab Apolline, cujus laudes hoc metri genere decantabantur. Epitritus pes semper unicam habet brevem. Si primam, Epitritus primus dicitur, ut Amaverunt: Si secundam, Epitritus secundus est, ut Cantilene: Si tertiam, Epitritus tertius vocatur, ut Discordie: Si quartam, Epitritus quartus nominatur, ut Audivistis. Nomen habet Epitritus, quod semper supra tertiam syllabam accedat quarta, a tribus aliis quantitate differens. Ionicus a majori, ex spondeo & pyrrhichio connectitur: ut præconium. Ionicus a minori ex pyrrhichio & spondeo componitur: ut Diomedes. Dictus autem Ionicus, eo quod Iones eo usi fuerunt.

Tempus, est debita prolationis mensura. Syllaba brevis unicum tempus, longa vero duo tempora habet.

De Hexametro Versu.

Hexametrum senis carmen pedibus fit: & apte
Dactylus est quintus: sextam sibi vult regionem
Spondeus: reliquisque locis sit uterlibet horum.

Dic sensum. Carmen Hexametrum sex pedibus constat, quorum quatuor primi sunt Dactyli, vel Spondei: quintus tantum Dactylus, sextus vero Spondeus. Quid est Dactylus? Est pes constans tribus syllabis, quarum prima est longa & duæ ultimæ breves: ut scribite, Carmina. Quid est Spondeus? Est pes constans duabus syllabis longis: ut Dantea, scribunt. Affer exemplum carminis hexametri.

LIBER X.

Arma virumque cano Troia qui primus ab oris.

Scande. Arma vi Dactylus rumque ca dactylus, no Tro, spond. iæ qui spond. primus ab dactyl. oris, spond. Scande, id est, distingue pedes, metire carmen, &c. Cur dicitur hexametrum? Quia sex pedum ictibus ipsum metimur: ab hex, id est, sex: & metrum, id est, mensura. Quid in id annotari præcipit Despanterius? Hæc sequenti Règula contenta.

Pedes nothi, sive illegittimi in hexametro.

Hæc te legitime docui: nam sæpe poëtæ Ipsa minus servant. Tu quanta licentia cautus Est permessa, vide, ne quando turpiter erres: Namque rei gravitas, quinta in regione locavit Spondæum, veluti *Magnum Iovis incrementum* Datque pedes alios Maro: tu puer elige legem.

Explico. Heroici versus pedes legitimi: id est, ex carminis lege debiti, sunt Dactylus & spondæus: admittuntur tamen nothi: id est, illegittimi, per poëticam licentiam, quam cavebis quia raro occurrit: nec nisi in magnis operibus eorum poëtarum qui extra omnem invidiæ aleam positi sunt. Poëtæ itaque in quinta regione sæpe spondæum locant, ubi rei gravitas & majestas significatur, aut moror & languor, tamen id raro est faciendum. Virgil.

Chara DEUM faboles magnum, Iovis incrementum. Idem.

Tunc ille Æneas quem Dardanio Anchisa.

Et iterum, de Sinone maximam tristitiam languoremque simulante.

Constitit, atque oculus Phrygia agmina circumspexit.

Hi versus spondaici dicuntur. Quandoque sexto loco est dactylus, sed vix, nisi hypermeter locum habeat, & una syllaba abundet. Virg.

Ac tuba terribilem sonitum procul excitat horrida.

Ob eam rem tales versus dactylici appellantur. Reperiuntur & alii peregrini pedes in diversis locis hexametri, qui sunt, Anapaustus, Proceleusmaticus, nisi casuræ licentiam esse velis. Tu licentiam cavebis, nisi tantus fueris quanti hi apud quos ea licentia reperitur, & tum ita cautè & ita parcè uteris ut veteres. Qui sunt hî pedes quorum modo meministi? Iambus est pes constans duabus syllabis: priore brevi, altera longa: ut Doces. Anapaustus pes constans tribus syllabis: quarum due primæ sunt breves & ultima longa. Virgil.

Fluviorum Rex Eridanus, camposque per omnes.

Proceleusmaticus, pes qui constat quatuor syllabis brevibus ut Aric-

ARS VERSIFICAT.

te: & vertitur in Dactylum per synæresin, quasi i. vocalis fiat consonans. *Hærent parietibus scala postesque sub ipsos.*

Est autem synæresis, duarum syllabarum in unam propter versum contractione,
Subjice reliqua.

Ultima versus anceps.

**Ultima cujusque est communis syllaba versus.
Ne credas esse in sexta regione trochæum.**

Ultima syllaba cujuscunque versus est anceps: id est, communis pro arbitrio componentis.

Pentemimeris cum aliis casuris.

Per pentemimerim brevis est producta licenter.

Pentemimeris, est ubi post duos pedes manet syllaba partem orationis finiens: veluti, *Omnia vincit amor* — hic post duos pedes, omnia, vincit a, manet syllaba mor, finiens hanc orationis partem amor: cujusmodi syllaba invenitur licenter produci ratione casuræ, si naturaliter sit brevis: ne dicatur tertio loco esse Iambus quem non recipit hexametrum. Cæsura vel sectio est syllaba residua in fine dictionis post pedem abolutum, quæ si brevis sit, licentia extenditur. Quatuor species habet. Triemimerim post unum pedem. Virgil.

Pelloribus iubar spirantia consulit extra.

Pentemimerim, ubi post duos pedes syllaba manet. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Heptemimerim, ubi post tres pedes. Virgil.

Dona dehinc auro gravia scilique elephanto.

Ennemimerim, post quatuor pedes. Virgil.

Ille lætas nives molli solitus hyacintho.

Pentametrum Carmen.

**Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius esto
Semper spondæus: quartus quintusque anapæstus
In reliquis spondæus erit, vel dactylus ut vis.**

Pentameter versus constat quinque pedibus, quorum tertius semper spondæus est: quartus & quintus anapæstus: reliqui spondæi, an dactyli, vel di mixti: ut Vis. Semper autem adsit Pentemimeris, sive casura. Exemplum, *Omniibus invidæis, livide nemo tibi.*

Actum

Libri Decimus.

Tu licentiam cauebis, nisi tantus fueris quanti hi apud quos e-
licentia reperitur, & tum ita caute, & ita parce uteris ut vereres.
Qui sunt hi pedes quorum modo meministi? Iambus est pes
constans duabus syllabis, priore brevi, altera longa: ut *Doces*.
Anapæstus, pes constans tribus syllabis: quarum duæ primæ sunt
breves, & ultima longa Virg.

Fluviorum Rex Eridanus camposque per omnes.

Proceleusmaticus, pes qui constat quatuor syllabis brevibus: ut
Ariete & vertitur in dactylum per synæresin, quasi vocalis fiat
consonans. *Hærent parietibus scæla postesque sub ipsos.*

Est autem synæresis, duarum syllabarum in unam propter ver-
sum contractio. Subjice reliqua.

Ultima versus anceps.

Ultima cujusque est communis syllaba versus.
Ne credas esse in sexta regione trochæum.

Ultima syllaba cujuscunque versus est anceps: id est, communis
pro arbitrio componentis.

Penthemimeris cum aliis cæsuris.

Per penthemimerin brevis est producta licet.

Penthemimeris, est ubi post duos pedes manet syllaba partem
orationis finiens: veluti, *omnia vincit amor* — hic post duos
pedes, *omnia vincit a*, manet syllaba *mor*, finiens hanc orationis
partem *amor*, cujusmodi syllaba invenitur licenter produci. ra-
tione cæsuræ, cum naturaliter sit brevis, ne dicatur tertio loco
esse iambus quem non recepit heroicum. Cæsura vel sectio est
syllaba residua in fine dictionis post pedem absolutum, quæ si
brevis sit, licentia extenditur. Quatuor species habet. Triemi-
merim post unum pedem Virg.

Pectoribus in ætas spirantia consulit æta.

Penthemimerim ubi post duos pedes syllaba manet.

Virg.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Hepthemimerim, ubi post tres pedes.

Virg.

Deinde dehinc duro gravia fessoque elephanto.

Ennehemimerim, post quatuor pedes,

Virg.

Ille laurus in vena molli fultus hyacintho.

Pentametrum carmen.

Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius est

De quantitate Syllabarum

**Semper spondæus: quartus quintusq; anapestus:
reliquis spondæus, erit vel dactylus, ut vis.**

Pentameter versus constat quinque pedibus, quorum tertius
semper spondæus est; quartus & quintus anapæstus; reliqui spon-
dæi aut dactyli, vel hi mixti. ut vis. Semper autem adsit Penthe-
meris, sive cæsuræ. Exemplum, *Omibus invidas, liu de nemo tibi:*
Ac tunc; omnibus, dactyl. in vide, dactyl. as t, spond. uide ne, anapæst.
to tibi anapæst. Alii scandendo post duos primos pedes faciunt
cæsuram, deinde duos dactylos sumunt cum altera cæsuræ: sic,

Arte leves currus, arte regendus amor.

Arte le dactyl. ves cur spon. rus cæsuræ. arte re dactyl. gendus a
dactyl. mor cæsuræ. Unde dicitur Pentameter? *A* pente, i. quinque,
& metron, mensura: quia quinque habet mensuras, seu pedes. Pen-
tameter versus cum Hexametro junctus facit carmen Elegiacum,
miseriis, aliis etiam rebus scribendis aptum, quale est Aufonii.

Fortunam reverenter habet quicumque repente,

Dives ab exili progrediendi loco.

Et debet cum eo sensum concludere, aut suspendere, ita ut in
sequentibus duobus penitus absolvarur.

Asclepiadæum carmen.

**Vult Asclepiadis versus spondæon habere
Principio: binos hinc rite capit Choriambos:
Pyrrhichius sequitur, quo non velocior alter:**

Asclepiadæus versus constat spondæo, duobus Choriambis, &
Pyrrhichio: ut Horat. Od. i.

Mecenas atavis edite regibus

Distingue pedes:

Mecæ, spondæus; nas atavis, choriambus; edite re choriambus; gi-
bus Pyrrhichius. Quis pes choriambus? Qui constat quatuor
syllabis, quarum prima est longa, secunda brevis, tertia brevis
quarta longa: ut *Nobilitas.* Quis Pyrrhichius? Qui ex duobus
brevibus conficitur: ut *Deus.* Unde dicitur versus Asclepiadæus
ab Asclepiade inventore. Dicitur & Choriambicum,

Sapphicum carmen.

**Quinque pedes Sapphus carmen capit: esse
trochæus**

Vult

Liber Decimus:

Vult primus, quartusq; & quintus: tertius autem
Dactylus: ipse locum sumes spondæe secundum
Hoc carmen post treis versus sibi jungit Adonium
Metrum: quod sic fit, spondæum dactylus ante

Carmen Sapphicum constat trochæo, spondæo, dactylo, duobus trochæis: veluti, *Vt queant laxius resonare fibris*

Metre. *Vt que* trochæus, *ant la* spond. *xis reso* dactyl. *na* trochæus: *fibris* trochæus. Catullus sæpe duos trochæos primo ponit, quem imitatur Buchanani, Psal. 90.

Mox humi comis jacet arefactis.

Huic carmini post tres versus subditur Adonium, sive Adonicum sic dictum ab Adoni inventore, dactylo & spondæo constans: ut apud Severinum Bœtium. *Nubibus atris, condita nultum* &c. Nomen habet a Sappho puella, primum hoc genere apud Græcos usum. Quid est trochæus Pes qui ex longa & brevi constituitur. U Solve.

Phaleucium carmen.

Quum facies carmen quod composuisse Phaleucus

Dicitur, in prima spondæus erit regione:
Dactylus inde datur, triplicem cui junge trochæum.

Phaleucium constat spondæo, dactylo, & tribus trochæis: ut apud Catullum. *Passer delicia mea prela* Scande.

Passer spond. *delici* dactyl. *a me* troch. *a pu* troch. *ella*, troch. Nomen accepit a Phaleuco inventore, & dicitur alias hendecasyllabum, quod sine Synalœpha & Eclipsi undecim est syllabarum. Catullus in prima regione usus est promiscue iambo & Trochæo. Quæ sunt figuræ scansioni potissimum deservientes *Syna'œpha*, *Eclipsi*, *Synæresis*, *Diaeresis*. Profer de his regulas *Eclipsi* & *Syna'œpha*.

M ne cat Eclipsis seu vocalem Synalœpha,
Dictio dum sequitur, quæ a vocali incipiat

Eclipsis, est (m) literæ cum sua vocali detractio absumptio

De quantitate Syllabarum.

Interemptio, quoties dictio aliqua in (m) litteram definit, & sequens a vocali inchoatur: ut in hoc versu.

Virtutem primam esse putat compescere linguam.

Scande, *Virtu* spond, *tem pri* spon, *messe pu* dactyl, (m & a sumpta) *ta cum* spond, *pscere* dactyl, *linguam* spond.

Virg. ——— *Mutum ille & cervice iactatus & alto.*

Scanditur sic, *Mutul*, *et ter*, *ris is*, *atur &*, *alto*.

Synalœpha, est vocalis detractio, quoties dictio in eam definit, sequens a vocali exordium sumit: ut,

Sera nimis vita est crastina vive bodie. Scande.

Seran, *mis vi*. restat, *stinavi*, *v' bodie*. Quod si versus finiatur (m) vel in vocalem, & sequens a vocali incipiat, nulla erit ipsis aut synalœpha, præterquam in paucis versibus, qui dicuntur hypermetri, ubi in versu finito manet syllaba, in (m) vel vocalem definens, quæ a principio alterius versus absimitur:

Virg. *Sternitur infelix alieno pulnere cœlumque*

Adspicit, & dulcis, &c.

Idem. *Aut dulcis masti Vulcano decoquit humorem*

Et foliis undam ———

Vocalis non absumptæ sed correpta tantum.

Non perimeis longam raro breviare Poeta
Consuevit: veluti sunt insula ore canenda.

Vocalis ante vocalem non semper absimitur, sed aliquando longa solum corripitur, quod notandum magis quam imitandum,

Virg. *Et longum formosè vale vale inquit! ola.*

Credimus, an qui amant ipsi sibi somnia fingunt?

Nunc magno nobis sunt insulæ ore canendæ.

Vocales ante vocalem immutatæ.

Id mirare magis, vocalem nil variatam
Interdum cernes: velut Ionio immenso.

Aliquando vocalis manet invariata: sed id quoque magis notandum quam imitandum.

Ovid.

Iactari quos cernis in Ionio immenso.

Versus est spondaicus.

Virg.

Et suetus pecori, & lac subducitur agnis.

O & HEV.

Liber Decimus.

Heu o non perimes: at o interdum breviabis.

O & Heu, ante vocales integræ manent. Ovid.

O utinam tunc cum Lacedæmonia classē petebas.

Te Coridon O Alexi, trahit sua quemque voluptas.

Ubi O etiam corripitur: Ovid.

Heu ubi pacta fides, ubi quæ jurare solebas? &c.

In hic ergo Synalœpha nihil juris habet.

Vocalis ante vocalem in eadē dictione absumpta.

Vocalem perimunt plerumq; in nomine eodem
Sic Maro doctē refert. *Alvearia vimine texta.*

Synalœpha fit nonnunquam in eadem dictione. Virg.

Seu lento uerit alvearia vimine texta. Scande alvaria

Propert. Eisdem *habuit secum quibus est elata capillos.*

Scande. *of dabu, it se, &c.* Hæc contractio fit plerumq;
in possessivis in (reus) finitis, Ovid. 12. Metamorph.

Barba erat incipiens, barbæ color aureus, aureaque

Ex humeris medios ——— Proper.

Ferreique Eumenidum thalami ——— Sic contrahuntur

Apud Poetas ablativi eadem & eodem. Virg. in Bucol.

Vno eodemque igni ——— Propert.

Hæc eadem rurſus: Lygdame curre via.

Synæresis nulli vitanda

Omnibus ista licent, *huic, cui, dii, diis, quoque*
dehinc, dein,

Proin, deest semianimis, prout, deorsum, præhendere, seorsum:

Sic ii, sic iisdem. Quædam divisa leguntur.

Synæresis est durum vocalium naturaliter diversarum, in
unam contractio: ut Thesi pro Thesei: Phæton pro Phacton
Auris pro aureis: *Atria dependent lychni laquearibus aureis.*

In sequentibus solet esse licentia in carmine. *huic, cui, dii,*
diis, dehinc, dein, proin, deest, semianimis, semustus, semihomo,
prout, deorsum, seorsum, præhendo, ii, iisdem: ut

Huic coniunx Sicheus erat — Cui pendere sua pateroris &c.

De quantitate Syllabarum,

nam iam diuisa leguntur) Nam huic dissyllabum est Sidonio,
Affurrexit huic coxit quod torridus Auster. Albinus
Ille cui terna Capitolia celsa triumphis.

DIÆRESIS.

Adde si bene vis, tu nosce Diæresin apte,
una per quam duplex fit syllaba semper:
syluæ vates lyricus trissyllabon effert.

Diæresis est unius syllabæ in duas diuisio: ut *fluæ* dissyllabum
sed vates lyricus Horatius per tres syllabas *syliæ* dixit: ideo
citra huius figuræ ad scansionem necessaria est. In verbis Volvo
Solve frequens est diæresis apud Pœtas. Catul. de passere.

Quot sonam soluit diu ligatam.

Ovid.

Demerant suos evoluisse suos.

Diæresis, id est diuisio, Diaireo, id est divido.

I vocalis ubi putatur esse consonans.

Nominibus Græcis non consonat I, sed He-
bræis:

Quapropter dices *Iacobus, Iambus, Iaspis,*
Profer Iulus, Iapys, Ioannes & Iason:

hæcque ab indoctis laniatum nomen *Iesus:*

litera nunquam in Græcis, sed sæpe in Hebræis est consonans:
unde Iacobus quatuor syllabarum est, Iambus, Iaspis, Iulus Iapys,
Iason, &c. trium. Iesus autem trissyllabum est.

*Quot sunt Regule generales quantita-
tis Syllabarum? Duodecim. Cedo quæ.*

Prima de Positione.

Dum postponuntur vocali consona bina,
Aut duplex, longa est positu, Quod si duo
sub sint

Finali, raro positu producitur illa.

Vocalis naturaliter brevis, quam duæ consonantes continuo
sequuntur, ita ut una consonantium in eadem dictione ipsi vo-
cali,

Liber Decimus.

cali adhæreat, aut vocalis quam in eadem dictione sequitur
plex x, & z: vel j consonans in medio dictionis non componitur
inter duas vocales posita: ut, Maia, producitur ea vocalis posita
ne, sive positu consonantium vel duplicis. Excipe in nominibus
biugi, triugi, multiinges, &c. Cur dixisti vocalis? Quia omnis
syllaba, gratia vocalis quanta dicitur. Cur dixisti, ita ut una con
sonantium, &c. Quia non oportet semper utramque in eadem sy
llaba locari, sed una potest esse in fine unius dictionis, & altera
statim in principio alterius dictionis sequentis: verbi gratia (ut
in *at* corripitur, eadem si consonans in principio sequentis dic
tionis ponatur, producitur. Virg.

At Regina gravi &c.

Exempla regulæ sunt, Tempus, annus, lustrum, dixerunt, azy
mus, aio, &c. Consonans bis posita pro duabus habetur: ut
prima in annus, &c. Declara illud, Quod si duo subsint finali
raro &c. Hoc est, Oportere ex iis consonantibus alteram
semper esse junctam cum vocali. Nam si qua dictio terminatur in
vocali brevem, & huic subijcio in versu dictionem, in cuius
initio sunt duæ consonantes, fallor si puto illam vocalem finalem
brevem posse produci positione, quanquam hoc factum aliquando
reperiatur: ut apud Iuvenal.

Occulta spolia, & plures de pace triumphos.

Occul spon. & *spoli* dact. hic *ta* longa est positione consonantium
sp. sed quod tam rarum est, non est trahendum in exemplum.

Regula secunda de liquescentia.

Cum muta liquidam scribens in syllaba eadem
Ancipitem ponas vocalem, quæ brevis esset;
Hanc tamen in prosa semper breviare jube
mus.

Sunt *l, r*, liquidæ: quæ raro jungimus *n, m*.

Quando vocalem natura brevem sequuntur muta & liquida
eandem cum sequente vocali constituentes syllabam, ita tamen
ut præcedens vocalis in eadem dictione ponatur, ipsa est anceps
in versu, in prosa vero semper correpta. Mutæ sunt *b, c, d, g, k, p, q, t*: Liquidæ *l & r* & aliquando *n, m*. Ovid.

Et primo volucris similis, mox vera volucris.

De quantitate Syllabarum.

Reg. Albanique patres, &c. Ovid. Tempus Acla veniet;
ibidem: d metuens solidis pomaria claustrat Atlas; &c.
& in rariora sunt exempla: ut, Arithmos, i. numerus;
cycnus, quæ corripuntur. Horat.

Donatura cycni si libeat sonum.

Versus est Asclepiadæus. Cur dixisti in regula vocalem na-
breuem? Quia quæ sine positione producitur, nulla lique-
ria potest corripì: ut prima in Matrimonium.

Cur dixisti, eandem cum sequente, &c. Quia alioqui liquefcen-
locum non haberet: ut abnuo, obruo, &c.

Regula tertia de Diphthongis

Diphthongum produc in Græcis atq; Latinis,
Græcis semper: verum subeunt e Latina
locali, brevis: velu i præt, atque præstus.

His diphthongus naturaliter producitur tam in Græcis quam
Latinis: ut æcæ, coena, audio, euge. In Græcis quidem etiam
iunctæ vocali: ut æneas, OEagrus. in Latinis vero tum cor-
ripitur sæpius, ut præstis, præhendo, & omnia a præ composita,
niente vocali.

Virg.

Stipitibus daris agitur sudibusque præstis.

Ovid.

Raptaturque comis per vim nova nupta præhensis.

Diphthongus. Duarum vocalium vim suam retinen-
ti syllaba complexio. Unde dicitur? a dis, id est bis, &
sonus, quasi duarum vocalium sonus.

Quæ sunt diphthongi? Sex æ. œ, au, eu, ei, yi: ut, Sæpe,
num, aula, æterpe, cæcis, Harpyia.

Regula quarta de vocali ante vocalem.

Vocalis brevis ante aliam manet usque Latinis.

Vocalis ante vocalem in Latinis. dictionibus corripitur: ut
prius, Maria, Lucia.

Quinque exceptiones.

Si capit r: non produc, & nomina quintæ
servant longum si præfixi, seu speciei:

inceps jus erit patrio: dic semper alius:

terius brevis tantum: commune sit ohe:

& Cui prode: conformia junge.

DIÆRESIS.

Scandere si bene vis, tu nosce diæresin apte,
 Ex una per quam duplex fit syllaba semper:
 Sic *sylla* vates lyricus trissyllabon effert.

Diæresis est unius syllabæ in duas divisio: ut *sylla* dissyllabum est: sed vates lyricus. Horatius per tres syllabas *sylla* dixit habeo notitia hujus figura ad scansionem necessaria est. In verbis *Volvo* & *Solvo* frequens est diæresis apud poetas. Catul. de Passere.

Quod Zonam solvit diu ligatam. Ovid.

Debuerant suos evoluisse suos.

Diæresis, id est divisio. Diaireo, id est divido.

I, vocalis, ubi putatur esse consonans.

Nominibus Græcis non consonat *I*, sed Hebræis:

Quapropter dices, *Iacobus, jambus, jaspis*:

Profer *Iulus: Iaspys, Ioannes, & Iesse*:

Suaveque ab indoctis laniatum nomen *Iesus*.

I litera nunquam in Græcis, sed sæpe in Hebræis est consonans: unde *Iacobus* quatuor syllabarum est, *Iambus, Iaspis, Iulus, Iapys, Iesse, Iason, Ioseph, Iacob, Ionas, &c.* trium: *IESVS* autem trissyllabum est. In quo ois peccavit Alexander ibi. (Dæ *IESVS* unum quarto, &c.) Quod *IESVS* dissyllabum protulerit, ut *I* sit consonans, & e ante s producendum breviaverit.

¶ Quot sunt Regulæ generales quantitatis syllabariæ? Duodecim. Cedo *Quæ*.

Prima de Positione.

Dum postponuntur vocali consona bina,

Aut duplex, longa est positu. Quod si duo sub-

Finali, raro positu producitur illa. (Sint

Vocalis naturaliter brevis, quam duæ consonantes continuo sequuntur, ita ut una consonantium in eadem dictione ipsi vocali adha-

reat: aut vocalis quam in eadem dictione sequitur duplex, i, x, vel i consonans in medio dictionis non composita, inter duas vocales posita: ut Muia, producitur ea vocalis positione, sive posito consonantium vel duplicis. Excipe in nominibus, bijugi, trijugi, multijuges, &c. Cur dixisti vocalis? Quia omnis syllaba, gratia vocalis quanta dicitur. Cur dixisti, ita ut una consonantium, &c. Quia non oportet semper utranque in eadem syllaba locari, sed una potest esse in fine unius dictionis, & altera statim in principio alterius dictionis sequentis, verbi gratia, a in at corripitur: eadem, si consonantium in principio sequentis dictionis ponatur, producitur.

Virgil. *At regina gravi, &c.*

Exempla regula sunt Tempus, annus, lustrum, dixerunt, azygus, aio, &c. Consonans bis posita pro duabus habetur, ut prima in annus, &c. Declara illud (Quod si duo subsint sinali raro, &c.) hoc est, Oportere ex iis consonantibus alteram semper esse junctam cum vocali. Nam si qua dictio terminatur in vocalem brevem, & hanc subijcio in versu dictionem, in cujus initio sint duae consonantes, scilicet si puto illam vocalem finalem brevem posse produci positione, quanquam hoc factum aliquando reperiatur: ut apud Iuvenalem.

Occulta spolia, & plures de pace triumphos.

Occul, spond. ta spoli, dact. hic ta, longa positione consonantium sp, sed quod tam rarum est, non est trahendum in exemplum.

Regula secunda, De liquefcentia.

Cum muta liquidam scribens in syllaba eadem, Ancipitem ponas vocalem, quae brevis esset, Hanc tamen in prosa semper breviare jubemus. Sunt l, r, liquidæ: quæ raro jungimus n, m.

Quando vocalem natura brevem sequuntur muta & liquida, eadem cum sequente vocali constituentes syllabam, ita tamen ut præcedens vocalis in eadem dictione ponetur, ipse est anceps in versu, in prosa vero semper correpta. Mutæ sunt b, c, d, f, g, k, p, q, t. Liquidæ l & r, & aliquando n m.

Ovid.

Et primo volucris similis mox vera volucris.

Virgil.

Albanique patres, &c,

Ovid.

Tempus Asia venit.

Sic ibidem.

Id metuens solidis pomaria clauseras Atlas, &c.

De n & m rariora sunt exempla: ut Arithmos, id est, numerus: & cyncus, quæ corripuntur.

Horat.

Donatura cynci si libeat sonum.

Versus est Asclepiadæus. Cur dixisti in regula vocalem natura brevem? Quia quæ sine positione producitur, nulla liquefcentia potest corripis.

corripitur: ut prima in Matrimonium, &c. Cur dixisti, eandem cum sequente, &c. Quia alioqui liquefcentia locum non haberet: ut Abnuo, obnuo, &c.

Regula tertia, De Diphthongis.

Diphthongum produc in Græcis atque Latinis.
In Græcis semper: verum subeunte Latina
Vocali, brevio: veluti *præit*, atque *præstus*.

Omnis diphthongus naturaliter producitur, tam in Græcis, quam in Latinis: ut Musæ, cœna, audio, euge. In Græcis quidem etiam subeunte vocali: ut *Æacus*, *OEagrus*, &c. In Latinis vero tum corripitur: ut *Præesse*, *præhendo*, & omnia a præ composita, sequente vocali. Virgil. *Striptibus duru agitur, sudibusq; præstus*.

Ovid. *Raptaturq; comis per vim nova nupta præhensis*.

Quid est diphthongus? Duarum vocalium vim suam retinentium in eadem syllaba complexio. Unde dicitur, à dis, i. bis, & phthongus, sonus, quasi duarum vocalium sonus. Quot sunt diphthongi? Sex, æ, æ, au, eu, ei, yi: ut Sapè, fœrum, aula, Euterpe, treis, Harpyia.

Regula quarta, de Vocali ante Vocale.

Vocalis brevis ante aliam manet usque Latinis.

Vocalis ante Vocale in Latinis dictionibus corripitur; ut Maria; Lucius Lucia.

Quinque Exceptiones.

Ni capit r, fio produc: & nomina quintæ

E servant longum si præsit i, ceu *speciei*,

Anceps ius erit patrio: dic semper *alius*:

Alterius brevio tantum: commune sit obe.

Caius & Cai produc: conformia junge.

Exceptionis sunt quinque. Prima, Fio producitur, ubi abest (r): ut *Flebam*, *fiam*: ubi vero adest (r) corripitur: ut *Fieri*, *fierem*. Secunda. Nomina quintæ declinationis producantur ante i in genitivo, dativoq; si præcedat i, sicut *speciei*: secus corripiunt: ut *Fidei*, rei. Tertia. Pronomina secundæ declinationis, & nomina habentia secundam declinationem pronominum, variant i ante us: ut *Vnius*, *illius*, quæ in prosa tantum producantur. Alius in genitivo tantum producitur. Alterius solum corripitur. Quarta. Ohe, interjectio exclamantis & faciat, variatur. Quinta. Pompei Cai, Vultei, similesque vocativi producantur: & ubicunque i consonans in vocalem vertitur, ut sit in *Caius* trissyllabo. Diana primam habet communem.

De vocali

De Vocali ante Vocalem in Græcis.

Hic Græci variant, nec certa lege tenentur.

Græcorum quadam produciunt vocalem ante vocalem: ut *Αελτρία*. Quadam corripunt: ut *Σοφία*, de quibus non potest dari certa regula.

Regula quinta, De derivatis.

Derivata patris servabit dictio normam,

Consona si patris maneat: docet istud *αράτρου*.

Multa tamen tolles post declarata, vel ante.

Syllaba tanta est in derivativo, quanta fuit in ea primitivi parte, unde immediatè derivabatur, si consonans primitivi maneat in derivativo: ut *Legi*, præteritum priorem producit, ergo etiam *legeram*, *legerim*, *legissem*, *lezero*, *legisse*, quia a *legi* formantur. *Lego* autem priorem corripit: ergo etiam *legebam*, *legam*, *legerem*, &c. Item *sepinum* aratum produciunt: ideo etiam quod ab illo fit aratum, non posito tantum, sed natura ipsa, &c. Cæterum multa contra primitivorum regulas, aut produciuntur, aut corripuntur, quorum nomina jam dicta sunt plura declarabuntur.

Regula sexta, de compositione.

Simplicis observat mensuram compositivum,

Quamvis diphthongus, vel vocalis varietur.

Hanc legem spernunt *dicus* à *dico*, *innubius*, atque

Pronubus, *ambitus*, *nihilum*, cum *semisopitus*,

Pejerat à *juro*, cum *dejerat*, *agnitus*, & *cog*,

Connubium varies: ab *itum* *comitia* *dicas*.

Compositum sequitur simplicis regulam: ut contra etiam diphthongo, aut vocali mutata: ubique tamen sunt regulæ observandæ positionum & vocalium ante vocales: ut *Ludo*, *colludo*, *lædo*, *illido*, *amicus*, *inimicus*: *tabeo*, *intabeo*: *taceo*, *reticeo*: *facio*, *resicio*. Sic per hanc regulam præpositiones in compositione quantitatem priorem servant: ut *Abeo*, *Adamo*, *fubeo*, *evoco*, *deduco*, *amoveo*, &c.

¶ Hanc legem, &c. Ab hac regula demuntur à *dico*, nomina in *dicus*: ut *Causidicus*, *maledicus*, &c. A *nubo*, *pronuba*, *innuba* *Connubium* variatur. *Ambitus*, *ta*, *tum*: participium ab *ambio*, *ambis*, produciuntur. *Ambitus* nomen, semper corripitur. *Nihilum* à *ni*: id est, non:

est, non : & hilum, res nullius pretii, utpote faba nigum, quod produ-
citur : nihilum autem corripitur. Persius:

De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.

Sopio primam producit : & semisopitus eandem corripit. Cetera
satis patent præter comitum, quod à simul i.ando dictum volunt, &
producit primam etiam, nempe com, licet eadem in coco brevitur :
nam coco erat comeo ; id est, simul eo : sed facit euphonia coco.
Præterea comitum antepenultimam producit, hoc est illud i ante t,
cum idem sit breve in comitum, & in simplici itum.

Se & Di.

Se producit & Di : præter dirimo, atque disertus.

Se & Di præpositiones Latinae inseparabiles producuntur, ut Se-
greco, diduco, &c. Corripiuntur tamen Dirimo disertus.

Re.

Est re breve : at refert à res producere debes.

Rejicit & reicit : Nam quæ jacio tibi format,

I prius interdum tollunt, ut corripiantur.

Addit vel demit metri gravitate poeta.

Re præpositio inseparabilis corripitur : ut Redeo, reditus, pro
annuo proventu, renuo. (At refert, &c.) Refert à res compo-
situm, producit : alioqui corripitur. Rejicio à re & jacio, produci-
tur posita : quia in eo verbo i consonans efficitur : ubi autem corri-
pitur ; id est, consonans abjicitur, quod etiam contingit in aliis com-
positis à jacio ; ut Adjicio, vel adicio : abjicio, vel abicio : subicio, vel
subicio, &c. Ea abjectio in prosa barbarissimum facit : in carmine in
his compositis a jacio omnibus licet. Poëta profecto plerumque
metri gratia aliquid addunt aut demunt, id in prosa esset barbaris-
simus, præterquam fortè in paucis jam olim in prosa admissis.

Pro.

Est pro breve in Græcis : pro longum rite Latinis.

Pro, Græca præpositio pro ante, semper corripitur ; ut Prolepsis,
Prologus, Propheta, &c. Pro Latina præpositio producit : ut Pro-
do, proficio, &c.

Pro correptum.

Corripias pronepos, profugat, profugit, profiscor,

Et procio, peto significans : cui junge procello,

Atque

Atque *prophana*, *professa*, *profunda*, *profesta*, *profari*.
Propino vario, *procuro*, *jungo* *profundo*.

Sic bene docte locas *propello*, *propago* Lucreti.

Dictiones textui inserta curripiunt pro, inter quas *propino*, *procuro*, *profundo*, *propello*, *propago*, *propagas*, verbum variant. *Propello* quidem & *propago* apud Lucretium potissimum.

I & o in compositis.

Pars si componens, fini prior i, vel o donat,

Sic breve: *cunctipotens* & *Timotheus* manifestant,

Quod non semper maneti, producito semper.

Habet hac regula partes duas, quarum prior est. Dictiones compositae, sive Latinae, sive Graecae, terminantes in i primam partem compositiones, breviant: ut *Bifidus*, *trifidus*, *sesquipies*, *senavir*, *refator*, &c. Posterior. Dictiones Graecae terminantes in o primam partem compositiones, breviant illud o. ut *Dorothea*, *Samothracia*, *Timotheus*, &c. [Quod si non, &c.] Hoc si ex declinatione tantum proveniret produceretur, ut *Tantidem*, *tanticunque*, *quanticunque*. Sic si partes compositionis dividantur & legantur seorsum, ut *ni pendo*.

Exceptio.

A quotus atque dies recte variato: at *ibidem*

Et *tibicen* erit longum, cui *jungis* *ubique*.

Protrahit Ausonius *matricidam* gravitate.

Lagopus, *geolophus*, atque *Theophila* produc

Cum *Leucopetra*: *Geometra* jungitur apte.

Quod *medius* facit atque *dies* producito semper.

A quotus & dies fit quotidie, & hinc quotidianus, & variari potest utrumque. At *ibidem* *tibicen*, *ubique* produciunt, scilicet secundo loco positum. Ausonius matri gravitate, producit *matricida* in *Memorabilibus* Caesarum.

Matricida Nereus proprii vim pertulit ensis.

Lagopus, avis leporino villosos pedes habens. *Geolophus*, id est, tumulus: *Theophilus*, *Theophila* propria: *leucopetra*, loci nomen, interpretatur alba petra. *Geometra*, nota significationis producitur. *Medius*, quasi *medius dies*, produciatur semper.

Regula septima, De præteritis dissyllabis.

Præteritiva tenent primam dissyllaba longam.

Tolle bibit, scidit & fedit, ac tulit, ortaque do, sto.

Præterita dissyllaba producant priorem: ut Veni, feci, vidi, &c. Tolluntur Iex, Bibi, scidi, fidi, tuli, dedi, steti, quæ breviantur.

Regula octava, De geminatis præteritis.

Corripiunt binas geminantis, ceu ceciderunt.

Tolle ceciderunt à cædo: à pedo, pepedi.

Præterita geminantis principium, primam & secundam syllabam corripiunt, nisi positio impediatur: ut Tetigi, peperci, pepuli, tuiudi. In cecidi vero à cædo, & pepedi, prima tantum corripitur: ideo excimuntur.

Regula nona, De supino dissyllabo.

Cuncta supina tenent primam dissyllaba longam.

Præter nata sero, cieo, lino, sto, sino, sisto.

Do, ruo, cum quo, eo, reor. At staturus atum dat.

Supina dissyllaba producant priorem syllabam: ut Visum, lusum, &c. [Præter nata sero, &c.] Eximuntur satum à sero: citum à cieo: litum à lino: statum à sto & sisto: situm à sino: datum à do: rum à ruo: quitum à quo: itum ab eo: ratum à reor. Staturus contra primitivi naturam, primam producit.

Regula Decima.

Præ tum, vocalem de vi reliquis dabo longam.

Omne supinum non dictum, mutans vi syllabam in tum, producit vocalem ante tum: ut Expeditum, petitum, &c.

REGULA VNDECIMA, DE VERBORVM CREMENTIS.

A in crementis verborum.

A, crescens producat: nisi cremento dare primo.

Crementum verbi, est ubi exceditur, secunda personæ, singularis numeri, præsentis temporis, indicativi modi, activæ vocis: quæ si desinit, qualis foret ostenditur: ut, Amamus crescit, quia excedit hanc personam amas. Oscularis crescit, quia si secunda persona activæ vocis foret, ipsa esset oscularis. Vocalis in primo cremento, est quæ erat secunda personæ ultima: reliquæ in secundo cremento esse dicuntur, igitur in omni cremento producit, ut Amamus, Legamus.

ARS VERSIFICAT.

Excipitur in primo cremento do, das, dare, cum suis primæ conjugationis compositis, ut Venundabam, pessundabam, &c.

E, in crementis.

Ni subitr, Producesemper: quum subit r, &
Cum socio ternæ brevæ præsens: protrahere
Semper e corripitur præ ram, rim, ro: beris add.
In reliquis produc: quamvis steterunt Maro dicat

E, in utroque cremento producit, ut Amemus, amaremus, docemus, legebam: nisi postponatur r, nam tunc corripitur omne præsens tertiæ conjugationis, ut Legor, legeris, legere, legeremus, legerem.

[Cum socio,] id est, præterito imperfecto, subjunctivi modi: ante re vel ris producit, ut Legereris. E ante ram, rim, ro, semper corripitur, ut Legeram, legerim, legero. Sic amaveram, &c. Beris, vel bere corripitur, ut Amaberis, amabere. Cætera producantur: ut Steterunt, legerunt qualia Virgilius, & plures licenter corripuere, non imitabimur.

I, o, & u, in crementis verborum.

I produc primo cremento, dummodo quarta
Est verbum: debet semper produci i vi,
Corripe præteritis imus undique: venimus ed.
In subjunctivo rimus, ritisque licenter
Invenies: nolito, velito, velimus, & itis,
Et simus, sitis produc. Erit u breve, non o.

I in primo cremento verbi quartæ conjugationis semper producit: ut Audimus, auditis, audire, audirem, &c. Ibam, ibo, &c. Item præteritum in i vi producit ubique i ante vi, ut Perivi, petiveram. Imus in omni præterito corripitur, ut Venimus, audivimus, nisi in subjunctivi præterito, in quo rimus & ritis licenter producantur. Crementum per i in verbis sum, Nolo, & volo, cum compositis producit: ut sitis, velitis, possimus, &c. O in cremento producit: ut Amatoe. V verò corripitur: ut Volumus. Cætera nota sunt.

Regula xii. De nominum crementis.

A longum, Eque scies, simul O, sic profer earum
Musarum, rerum, dominorum, sicque dierum.
V brevis Ique manet, veribus, gravibusque notabunt
Crementum

Crementum nominis, pronominis, & participii, est excessus obliqui in syllaba vel syllabis, supra nominativum ejusdem numeri: ut Puer, pueri: qui, quorum. In cremento autem plurali, a, e, o, producantur: ut Harum, rerum, horum. i & u corripuntur: ut Artibus, artibus. Prima declinatio in singulari non crescit, nisi pro a dicatur ai, de quo satis dictum est. Nec quarta, nisi in dativo, ubi est vocalis ante vocalem, ut dictum est. Ergo à secunda auspicamur.

Crementum secundæ declinationis.

Quæ sequitur primam, tantum producit Iberi.

In secunda declinatione unica producit penultimam genitivi, Iberi, Iberi, & ejus compositum, Celtiber, Celtiberi.

Tertiæ crementum, a & o.

Dic atis: onis ab o fer: inis, breve: protrahis enis;

On si vertis in o, mensus sit, qui finit ante.

A corripitur: ut Poema, poematis. Ab o producantur omis & onis: ut Caro, Caronis: Anio, Anienis. Inis ab o: corripitur: ut Virginis, &c. Si Græca in on amittant n, servant in obliquis quantamquam habuerunt: ut Agamemno, Agamemnonis. Briton, Britonis. Sic Brito, Britonis. Saxo, Saxonis. Macedo, Macedonis, &c. quæ corripuntur.

C.

Dices halecis, nec spernes Melchisedecis.

Halec, halecis. Melchisedec, Melchisedecis, producantur penultimam genitivi.

D.

Davidis à David dices. Bogudis Bogud optat.

Duo in d corripunt, Davidis, Bogudis. *Tuchan. Psal. 132.*

Davidu esse memor.

L.

Masculinum dat alis: neutrum formatur ab alis, alis cum solis produc: reliquis breviatis.

Al alis, masculini generis corripit penultimam: ut Sol, salis: Hannibal, Hannibalis, &c. Neutra producantur: ut Capital, capitulis, &c. Sic Michaelis, Danielis, &c. Et Sol, solis. Reliqua corripuntur.

N.

On nimis incertum est. En inis dat: cetera produc.

En, inis, corripitur: ut Nominis. Cetera producantur: ut Pen-

nis, Sirenis, &c. Delphinis. De on nequeo dare certam regulam nam multa producantur: ut Babylon, Babylonis. Cytheron, Cytheronis, &c. Multa corripuntur: ut Canon, canonis: dæmon, dæmonis: Memnon, Memnonis, &c.

R.

Aris produco neutris. *Nectar, jubar aufer.*
Protrahe Nar, Naris, furis, veris, Ricimeris,
Byzer, Ser, & Iber: inter Græcum, æthere dempto.
Oris ab or produc: cum neutris corripe Græca.
Arboris & memoris breves, indictaque cuncta.

Aris ab ar neutri generis producitur: ut Lequearis, &c. tolluntur nectaris, jubaris, & quædam propria, Hamilcar, Hamilcaris, &c.

[protrahe nar, &c.] Producantur quæ sequuntur in literas Nar, Naris, fluvii nomen. Fur, furis: Ver veris. Ricimer, Ricimeris, proprium. Byzer, Byzeris, populus. Ser, Seris, populus à Seru urbe apud quæ sunt lanigera arbores, unde serica vestimenta conficiuntur. Iber, Iberi, Hispanus. [In ter Græcum, &c.] Græca in ter producant penultimam genitivi: ut Crater, crateris; Character, characteris. Excipitur Æther, ætheris. [Oris ab or produc, &c.] Produc oris ab or, ut Anoris, &c. [Sed corripe neutra: ut Memoris, &c.] Et Græca, ut Castoris, Hæctoris, cum memoris, arboris, cum omnibus non dictis: ut, Mulieris, gutturis, martyris, &c.

AS.

Atis ab as produc. Ab *anas anatis* breviato:
Cætera corripies, nisi vasis: dico vadis vas.

As, atis porrigit: ut Pietas, pietatis, &c. Demuntur Anas, anatis, avis, &c. ut Mas, maris: Vas, vadis: & Græca mittentia genitivum in adis: ut Pallas, Palladis, &c.

ES.

Es breviat, nisi cum locuples, mercesque, quiesque,
Sic hæres. Græcum jungo quod præbuit etis.

Es breviat penultimam genitivi: ut Miles, militis: Interpretis, interpretis: Ceres, Cereris, &c. Producantur vero Locuples, locupletis: Merces, Mercedis: Quies, quietis: Hæres, heredis. Et Græca quæ habent in genitivo etis: ut Magnes, magnetis: Tapes, tapetis: Lebes, lebetis, &c.

IS.

Is breviat. Tollo *Glis, gliris*, quodque dat itis:

Et

Et Psophis, Crenis, Nesis : Græcum quod in n fit.

In is corripiunt penultimam genitivi: ut Lapidis, Idis, cineris, &c. Sed porrigunt Glis, gliris: & quæ habent itis: ut Dis, ditis: Sic Samnis, Quiris, Lis, & Psophis, Idis; Verbs: Crenis, Idis, Nympha nomen: Nesis, Idis, Insula adiacens Campania. Adde Græca in is, quæ per n etiam finiuntur: ut Salamis, Salaminis: Thracis, Thracinis, &c.

OS.

Protrahit os, tria corripiunt, bos, compos, & impos.

Os in obliquis penultimam producit: ut Rhinoceros, Rhinocerotis: Custos, custodis: Flos, floris: Tros, treis: Heros, herois: Tria, bos, bovis: Compos, compotis: Impos, impotis, corripiunt.

VS.

Vs breuiat. Tollas præ dis, ris, tis, quod habebit

V: præter pecudis, Ligurisque: intercutis addo.

At melius melioris habet, conformia junge.

Vs penultimam genitivi corripit: ut Corporis, velleris, tripodis, adipodis, &c. Producunt quæ habent utis, udis, aut uris: ut Virtutis, subscudis, juris: Sic incudis. Corripiuntur pecudis, Liguris, & Ligus: & intercus, intercutis. Comparativa producuntur: ut melioris, &c.

BS, PS, MS.

Consona cum præit s, patrii penultima curta est.

Hinc Cyclops, seps, gryps, conops, cercops removeto,

Atque Europs, hydrops, fuge cyclopis atque dolopis.

Nomen in s præcedente consonante, ut BS, MS, PS, penultimam genitivi corripit: Lalaps, lalapis, nomen canis, &c. Producuntur Seps, sepis, serpens: Gryps, gryphis, animal: Conops, Conopis: id est, culex. Europs, Europis, proprium regis. Hydrops, hydropis, aqua intercus. Cercops, Cercopis, populus ab Iove in simias conversus.

Ovid. 14. Metamorph.

*Quippe Deum genitor fraudem, & perjuriam quondam
Cercopum exosus, &c.*

[Fuge cyclopis, &c.] Cyclopis tantum producit contra Sulpicium, Dolopis verò corripitur. Cyclops gigas unoculus.

X.

Prægis vocalem brevio. Producito Lex, Rex.

Ex icis abbreviat: vibex nisi. Cætera producit.

B 3

Præter

*Præter abax, similax, atrax, cum dropacæ Candax
Fax & Athax, Pharnaxque, panaxque, storaxque
colaxque,*

*Pix, & onyx, illix, bistrix, cum mastice, varix,
Coxendix, & Eryx, fornixque, calixque, cilixque
Dic filicem, salicem, laticem, natricemque, nivemque,
Cappadocem, celocem, cum præcoce. Iungitur istis
Dux, trux, nux, crux, atque volux. Variabo Syphacem,
Et Bebricem, raro nomen producimus istud.*

Vocalis ante g corripitur: ut Remex, remigis, Grex, gregis: Phryx, phrygis, &c. Sed producuntur Lex, legis: Rex regis. Corripit item icis ab ex: ut Vertex, verticis, &c. Vnum producitur vibicis. Cætera producuntur in obliquis: ut Myrmex, myrmecis: Halex, halecis: Pax, pacis, &c. Quæ sequuntur in textu, brevantur. Abax, abacia, mensula numeratorem. Similax, similacis, species hederæ. Atrax, Atracis, fluvius. Dropax, dropacis, unguenti genus. Candax, insula, vulgo Candia. Fax, facis. Athax, Athacis, fluvius. Pharnax, viri proprium. Panax, panacis, herba. Storax, storacis, genus aromatis. Colax, Colacis, Parasiti nomen. Pix, picis. Onyx, onychis, unguis & lapillus pretiosus. Illix, illicis: id est, fraudulentus. Histrix, histicis, erinaceus. Mastix, mastichis, resina lentisci arboris. Mæstix, mæstigis, vel mæstigos, flagellum: hinc mæstigia: id est, verbera, verberonis. Varix, varicis, plus aquo intumescens vena. Coxendix, coxendicis, coxa. Erex, Erycis, urbis montisque nomen. Fornix, fornacis, arcus lapideus. Calix notum. Cilix, Cilicis, populus. Filix, herba. Salix. Larix, Laricis, arbor. Natrux, Natricis, Serpens. Nix, nivis. Cappadox, Cappadocis, quispiam in Cappadocia natus. Præcox, præcocus, præmaturus. Dux, Trux, cis, crudelis. Nux, crux, volux. Syphax, proprium viri, variatur: & Bebryx, populus, raro producitur.

De Primis, Regule Generales.

*A solum trahit l, quodque: & syllaba manuas,
E dissyllaba d, simul l, tardant: sed & n, s,
T que vel u conso. Cætera corripunt.
I tardant d, vel l, n, & s, seu consonitans v,
M, vel r, in dissyll. Cætera corripunt.*

O, *bogomoso* dissyllaba, d, modo tardant.
V, rapiunt b, l, p, polysyllaba t: neque solum u.

A in primis corripitur ante omnes consonantes Simples, præterquam ante l, & dissyllaba mamnas: id est, ante m, n, s. E corripitur ante omnes consonantes Simples in primis, præter dissyllaba d & l: & præterquam ante n, s, r, & consonantem. I quoque corripitur præterquam ante d, l, n, s, & v, consonantem, & præter dissyllaba in m & r. O corripitur, nisi ante b, g, m, s, & dissyllaba ante d. V vero producitur, nisi ante b, l, p: & polysyllaba in t, & ante v, cum alia litera; ut Pluvia: nam si sola sit producitur; ut Vna.

De Mediis.

A tardat g vel v, mediis: sed cætera curtant.
 E, c, d, tardant, l, m, n, t, vel v mihi sola,
 l nisi sit super v, vel q, poscit breviari.
 O medio tardant s, t: sed cætera curtant.
 V curtant b, vel f, l, p, seu consonitans v.
 Dum subsunt mediis: cætera longa dabis.
 Excipienda suæ ponuntur in ordine normæ:
 Nunc satis est primam significasse viam.

A in mediis producitur ante g & v consonantem, ante cæteras corripitur. E producitur in mediis ante c d l m n t, & v consonantem: ante cæteras corripitur. L corripitur in mediis ante omnes, præterquam ante q & u. O producitur in mediis ante s & t: ante cæteras corripitur. V corripitur ante b f l p, & v consonantem: ante cæteras producitur. Exceptiones quærendæ sunt in codice *Despauteriano* majore, ubi omnia fufissime explicantur. Hic enim satis est velu: quomodo viam indicasse.

De ultimis. A terminale.

A declinatum brevia, sed protrahe sextum,
 Et quintum, cujus rectus producitur, & *Mna*.
 Producent nostri quædam muliebria Græca
 In recto, ut Tegea: sine teste nihil volo tale.

Non declinatum produc: *ita*, cum *quia* demptis;
 Et *puta* non verbo. *Ginta* melius loco longum.
Postea & *ultra* leges cum *contra*, curta licenter.
Eia brevis est Flacco.

Ultima syllaba noscitur positus: ut *Post*, *ast*, *est*, *amant*. Diphthongo: ut *Heu*, *Musa*, *Regula*, ut *A* declinatum corripitur, ut *Musa*, *Anna*, nominativi & vocativi casus. Loquimur de declinatis per casus, non per tempora.

[Sed *protrahe*, &c.] Ab hac regula tolluntur ablativi, quia producuntur: ut *Musa*, *mea*, *lecta*, & vocativi à nominativis productis, veluti *Enea*, *Anchisa*, *Atla*. *Mna* monosyllabum cujuscunque casus producitur.

[Producunt, &c.] *A* in nominativo Græco fœminini generis, a nostris corripitur: licet illi producant, veluti *Scylla*, *Medea*, *Lerna*, &c. Quosdam tamen nominativos nostri produxerunt ad imitationem Græcorum, Sic tamen ut aliqua casurarum locum habeat: ideo nihil tale producimus sine auctoritate, idque faciemus rarissime: quia poterunt in e terminari: ut *Tegea*, vel *Tegæe*, &c.

[Non declinatum, &c.] *A* in omnibus per casum non declinatis producitur: ut *Clama*, *frustra*, *præterea*, *supra*, &c. Corripiuntur autem, *Ita*, *quia*, & *puta* adverbium. Numeralia in *ginta* rectius producuntur: ut *Triginta*, *quadraginta*, &c. Produc quoque *præterea*, *interea*, *postea*, *contra*, *ultra*, quæ interim corripiuntur. *Eia*, *Valerius Flaccus* corripit: *Alleluia* *Sidonius*.

E in ultimis.

E brevia. Primæ produc, & nomina quintæ
 Cum natis; addes pluralia cuncta. Secundæ
 lunge doce & socias. Monosyllaba longa repono.
 Inclinativas præter. *Malè* cum *benè* demptis.
 Omnia produces adverbia, siqua secunda
 Præstiterit, summique gradus adverbia quævis.
 Sunt *ferme* atque *fere* producta: quibus dabis *obe*.

E corripitur: ut *Docere*, *Ganimede*, *Hercule*, *Achille*, & similes vocativi & ablativi tertis.

[Primæ, &c.] *E* in prima & quinta declinatione, in quocunque casu reperitur, producitur: ut *Parasceve*, *Anchise*, &c. vocativi & ablativi

ablativi Specie, die, te: hinc hodie, pridie, postridie, quodidie, quare: Sic Fame, quia aliquando quinta fuit. Produc quoque pluralia in e: ut Cete, Tempe.

[Secunda, &c.] Producitur omnis secunda persona, vocis activa, Singularis numeri, presentis temporis, secunda conjugationis, imperativi modi: ut Doce, mone. Monosyllaba producuntur: ut Me, te, se, de. Hinc demuntur conjunctiones Encliticae, Quae, te, ne, & in compositis: Quisque, neve, nonne, &c. Produciuntur adverbia in e ab adjectivis secunda declinationis, sive comparantur, sive non: ut Piè, egregiè, æquè, doctè, &c. Corripiuntur tamen benè & malè, atque mage pro magis. Adverbia superlativi gradus, undecunque fiunt, producuntur: ut Maxime, minime, &c. Produciuntur quoque Ferè, fermè, & olie.

I finale.

I longum pono, vocitantem contraho ternæ:
Sæpeque Græcorum ternum, *Mimidi* testis.
Sed nisi, sive quasi, mihi, ibi, sibi, ubi, variabis,
Et tibi, junge cui: tantum breve moly locatur.

I producitur. Corripitur verò cunctus tertie vocativus: ut Alexi, Amarylli, Phylli, &c. Dativus quoque tertie Græcus corripitur invenitur: ut Palladi, Minoidi, &c. Papin. i. Achil.

Palladi littorea celebrabat Cyrus honorem.

[Sed nisi, &c.] Variabis in litera posita, inter quæ, nisi, & quasi rectius corripiuntur. Cui, sæpius est monosyllabum, moly, tantum breve, herba nomen.

O in fine.

O commune datur: produc monosyllaba jungens,
Cum terno sextum, atque adverbia nomine nata.
At variabo cito, cum sedulo, mutuo, crebro,
Seroque. Sit curtum modo solum, sed breviari
Ergo pro causa non vult: produco quaternio
In casu nomen, fit cujus in us genitivus.
O patrii produc, variaque gerundia verba.

O variatur: ut Cato, Leo, Apollo, &c. Producentur tantum monosyllaba: ut Sto, do, flo, pro, &c. Producentur tantum dativi & ablativi: ut Domino, meo, amato, &c. Producentur tantum adverbium ex nominibus ducta: ut Tanto, quanto, falso, primo, &c. Variantur autem Cito, sedulo, mutuo, crebro, sero: modò adverbium pro solum corripitur. Ergò pro causa producit. Producit Græcum in o faciens genitivum in us, in nominativo, dativo, accusativo, & ablativo: ut Dido, Clotho, Argo, Clio, Sappho, &c. Genitivus in o producit tantum: ut Apollus, Appollo. Androgeus, Androgeo, &c. Variæque gerundia verba: ut Virginitas, *Frigidus in pratu cantando rumpitur anguis.* Tibul.
Aufer & ipse meum pariter medicando dolorem.

V & B.

V semper produc: B contrahe: Barbara deme.

V produc: ut IESV. B corripitur: ut Ab, ob. Demuntur barbara in B, quia producentur, ut Iob, Aminadab, Iacob, &c.

C in ultimis.

C produc: præter nec, donec. Sed variabis
 Hic bene pronomen: fac verbum jungimus illi.

C producit: ut Sic. Corripiuntur nec, Donec. Hic adverbium producit: pronomen variatur: & Fac verbum.

D & T.

D breve ponatur, ceu t: nisi syncopa fiat.

D corripitur: ut apud, Bogud. Sic nomina in t, ut caput, amat, docet: nisi aliquando per syncopen producat, ut Fumat pro fumava, obit pro obivir.

L.

L breve sit: cum sol, sal, nil, tolluntur Hebraei.

L corripitur, ut Hannibal, Hiempsal, mel, f.l. Producentur sol, nil, & sal. Hebraei quoque producentur, ut Michael, Raphael, &c.

N.

N produc. Demas an, in, & prolem, tamen, atque

Forficat

forſitan, & forſan, viden: huic conformia junges
Quod dat inis curtū eſt, velut on, quod tertia nescit.
Corripitur quartus quando brevis ultima reſti eſt.

N producitur, ut Hymen, Titan, Delphin. Et omnia nomina
 in on, ut Agamemnon. Tolluntur à regula an, in, cum prole,
 in, exin, bin, proiu, tamen, atiamen, forſan, forſitan, viden, &
 quæcumque per Apocopen habent: ut Men' pro mene, ten' tene, egon'
 tene, &c. (Quod dat, &c.) Corripe en habens inis in genitivo:
 Peſcen, crimen, &c. Corripitur quoque in on nomen ſecunda
 declinationis quod Latini in um vertere ſolent: ut Iliſon, Pelion, &c.
 Corripitur ſimiliter accuſativus cujus nominativi ultima corripitur:
 in Medean, Maian, &c. Accuſativi à longis nominativis producun-
 tur tantum: ut Aenean, Anchifen.

R.

R brevies. Produc cujus dat patrius eris:
Addito, Iber, aer, aether, Sit Celtiber anceps,
In, cor non longum melius. Producito tantum
Cur, far, lar, fur, Nar, par: vix prolem breviabo.

R corripitur: ut Mulier, pater, mater, &c. Producentur nomina in
 habentia eris penultima longa in genitivo: ut Crater, character,
 Hyſter, Ver, &c. Iber, aer, aether adduntur: Celtiber variatur ut vir.

Ovid. *De grege nunc tibi vir, & de grege taurus habendus.*
 Et cor quod tamen melius corripitur. Producentur tantum, cur,
 lar, &c. Et par cum compositis impar, &c. quæ non omnino reſte
 breviantur quandoque.

AS.

As produc ſed adis quæ dant patrio breviantur
Et ternæ quarto: vates novus Elias inquit.

As producitur, ut Foras, &c. Corripiuntur tamen omnia nomi-
 na ternæ, quorum genitivus in adis vel ados deſinit, ut Arcas.

Ovid. *Quattuor autumnos Pleias orta facit.*

Corripe quoque accuſativum pluralem ternæ in as: ut Rhetor-
 es, &c. Bepoſiti Mantuanus corripuit Elias.

ES.

Es produc longum. Pluralia corripe Græcæ:

Quæ

Quæ crescunt, velut *es de sum*: *penes*, *inquies* adde
Cum *neutris*: & si patrio est penultima curta
Ternæ. Tolle *Ceres*, *aries*, *paries*, *abies*, *pes*.

Es producitur, ut *Anchises*, *Dares*. Corripiuntur autem omnia
Græca pluralis numeri, tertię declinationis, crescentia in singulari,
veluti *Dæmones*, *Vascones*, *Britones*, *Peanes*, *Delphines*. *Crateres*,
castores, *gigantes*, *pyxides*, & quam plurima alia. Es à *sum* corripi-
tur ab edo producitur: & *penes* præpositio, & *inquies* nomen. Cor-
ripiuntur nomina neutri generis: ut *Hippomanes*, *Cacoethes*.

Iuven. Scribendi cacoethes, & agro in corde senescit.

Corripiuntur nomina tertię in *es* penultimam genitivi corripiuntur
utpote quę *itis*, *etis* aut *idis* penultima brevi obtinent: ut *Miles*, *te-
res*, *deses*, &c. Producentur solum *Ceres*, *aries* &c. *Pes* apud *Poetas*
anceps est. *Auf. in griph. Qui bipes & quadrupes mox & tripes omnia solus.*

IS.

Is brevior, verum plurales protraho casus:
Isque quod in patrio mutatur in *itis* & *inis*,
Aut *entis*. *Thetis* vario, *Glis*, *vis* quoque nomen
Cum verbo longum est: veluti persona secunda
Protrahit *is* quoties *itis* plurale reponit.

Is corripitur, ut *Inquis*, *quis*, &c. Producitur dativos, & ablativos
plurales in *is*: ut *Queis* plurale, *Dominis*, &c. Item *treis*, *omneis*, &c.
Produc etiam nomina in *is* quæ penult. longa faciunt genitivum
crescentem in *itis*, vel *inis*, ut *Lis*, *Dis*, *Samnis*, *Salamis*. Aut in *entis*, ut
Simois, *Pyrois* &c. *Thetis* variatur. Produc adhuc *glis*, *vis*, sive nomen
sive verbum cum suis, ut *Sis* pro *sivis*, quamvis, *utervis*, &c. Produci-
tur etiam secunda persona singulares, quando plurales habent in
penult. longa, ut *Velis*, *nescis*, &c. Futurum in subiunctivo anceps
est. *Horat. Dixeris egregie notum si callida verbum.*

Ovid. Da mihi te placidum dederis in carmina vires.

OS.

Os produc, patrius brevis est, & *compos*, & *impos*,
Osque ossis præbens: rectos breviato secunda
Os recte produc, quoties tibi patrius o dat.

Os producitur, ut Flos, nepos, &c. Corripitur quicumq; genitivus in os, ut Pallados, Tydeos, &c. Et compos, & impos, & os ossis breviantur. Os oris producitur. Omne nomen in os secundæ declinationis: ut Samos, synodos, &c. corripuntur. Producentur & nomina quæ per quartam declinationem Atticam faciunt genitivum in o: ut Athos, Androgeos, &c.

VS.

⁊ correpta datur. Monosyllaba cum genitivis Ternæ vel quartæ produc, numerique secundi in quarta primū, quartum, quintumque & in *uis*, Dumque *utis* patrius, vel in *udis*, & *untis*, *odis*ve Aut quintus fit in *u*: longus tum rectus habetur Ergo produces venerabile nomen *IESVS*.

Vs corripitur: ut Tempus, pecus, &c. Producentur verò monosyllaba: ut Pus, thūs, jus, &c. Et genitivi tertiæ: ut Clius, Didus, &c. Et genitivi quartæ, & in plurali ejusdem declinationis nominativi, accusativi & vocativi: ut Visus, manus, &c. Et in *uris*, &c. Producitur us in nominativo singulari, ubi genitivus terminatur in *utis*, in *uris*, vel *udis*: ut Tellus virtus, palus. Horat. Palus in arte poetica corripit.

Regis opus sterilisque diu palus aptaque remis.

Simile est ubi genitivus definit in *untis*: ut Cerasus, ferasuntis, opus, &c.

Græca quoque à pous producentur: ut Sciopus, Melampus, &c. Produc quoque ubi vocativus in *u* definit: ut Panthus, quia vocativus est Panthu. Sic quia per ou diphthongum scribitur, doctissimi produci testantur, adorandum DOMINI & DEI nostri Nomen *IESVS*.

De decem vitiis in carmine vitandis.

Barbara nulla inerit vox, aut in congruo metro,
Nulla redundabit, nulla integritate carebit.

Nil transponetur, nil confundet male sensum.

Nec rapies longam, nec produces breviandam,

Nec post vocalem, nec post *m* versu in eodem.

Partibus

Partibus à variis vocalis rite sequetur,
 Syllaba ni pereat præcedens, ut modo dixi.
 Nec succutiantes, nec pones molle crepantes.
 Nec paucis numeris tibi multa licere putabis.
 Nec tibi propones nisi summos quosq; imitandos.

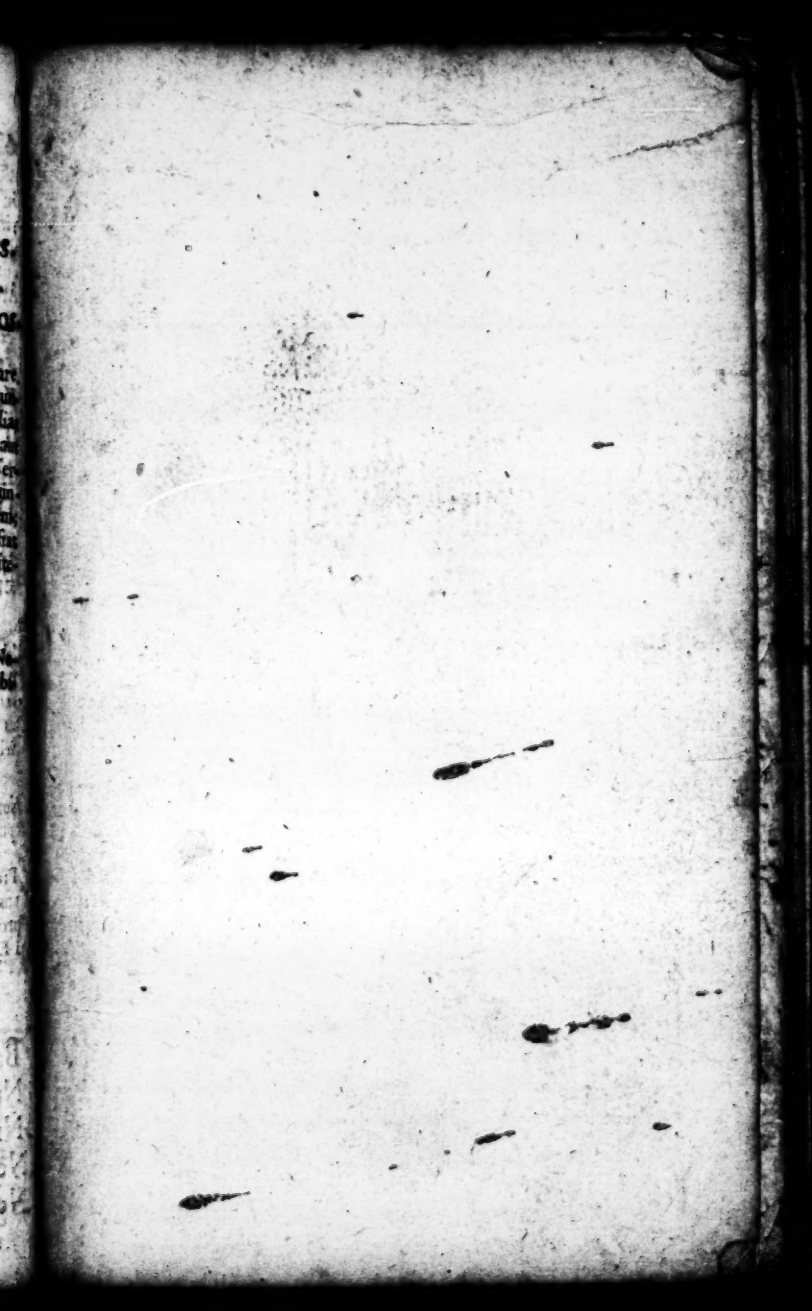
Monemur vulgata decem vitia in carminibus contexendis vitare.
 Primò, ne barbarum aut incongruum quicquam admisceamus. Secundò, ne quid redundans aut denciens sit, ut qui (quoque) aut alias particulas, propter metrum duntaxat, ingerunt. Qui pedum nimis, aut non satis ponunt: qui sensum non explent, aut frustra repetunt. Tertiò, nequid male transponatur. Quarto, ne sensus confundatur. Quintò, syllabarum quantitas non violabitur. Sextò, nec post vocalem nec post m ponetur in eodem versu dictio incepta à vocali nisi sine Ecclipsis aut Synalepha. Septimò, non ponemus succutiantes literas, syllabas, aut pedes: ut.

O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.

Octavò, nequid sit affectate nimis, turgidè aut molliter sonans. Nondò, vitabitur in parvo poemate magna licentia. Ex decimò, cavemus ne non probati authoris carmina imitemur.

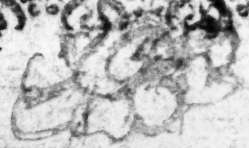
F I N I S.

Millesimus
 Nonagesimus
 Octingentesimus
 Septingentesimus
 Sexcentus
 Quingentesimus
 Quadringentesimus
 Trecentus
 Ducentus
 Centus
 Millesimus

Millesimus
 Nonagesimus
 Octingentesimus
 Septingentesimus
 Sexcentus
 Quingentesimus
 Quadringentesimus
 Trecentus
 Ducentus
 Centus
 Millesimus

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Brevis accessio de varia Carminum apud
Poetas nominatione.

QUod plerumque tirones multimoda Carminum nomenclatura perplexè intrincatos torqueri intelligo, e re nata visum est in rudiorū gratiam pauculas hasce apud Poetas obvias sapissimè & receptas versuum appellationes subicere.

Nonnunquam Carmina ab inventoribus sua Nomina sortita sunt, aut ab iis qui plurimum ea usurpârunt. Sapphicum, Asclepiadæum, à Sappho puella, & Asclepiade Medico inventoribus, Archilochium, Hyponactium, quod id genus metra frequentius usurpârunt Archilochus, Hipponax. Nonnunquam à pede prædominante, ut Iambicum, Dactylicum, in quibus versibus Iambus et Dactylus potiores, et primas partes occupant.

Sæpè à scanfione et pedum numero. Monometrum, quod duos pedes habeat quale est Adonicum. Dimetrum quod quatuor pedes. Trimetrum, quod sex. Tetrametrum, quod octo. Siquidem perpetuo in Iambicis, Trochaicis, et Anapesticis, duo pedes, unam solummodo mensuram, sive metrum constituunt, Quam in reliquis carminum generibus, singuli per se pedes singulas suas mensuras expleant.

Nominantur etiam à versuum numero. Monostichon, ubi unus est versus. Distichon, ubi duo. Tersstichon, Hexastichon, Ogdoastichon, Decastichon, etc. pro versuum numero. Sic ab

Sic ab argumento Epithalamium, carmen Nuptiale. Epicedion, Epitaphium emortuale carmen. Genethliakon, natale carmen, Bucolicum, pastorale quodque habeat hoc ornamentum sibi peculiariter proprium quod quam sepius commode possit fieri in quarto loco dactylum requirat.

A syllabarum numero. Hendecasyllabum, quod undecim syllabas habeat, ut Phaleucium vulgo sic κατ' ἐξοχήν vocatum, & Sapphicum. Pentasyllabum, quod quinque syllabas habet, ut Adonicum. Aliquando à syllabarum defectu vel redundantia. Acatalecticum, quod suis absolutum numeris in nullo redundat aut deficit. Catalecticum, quod unā syllaba deficit. Hypercatalecticum, in quo una redundat syllaba. Talis versus in Heroica est, Hypermeter, ubi syllaba illa residua principio sequentis metri excipitur. Brachycatalecticum, cum duabus syllabis aut integro pede deficit. Sæpè à Mistura carminum diversorum, Monocolon, uniforme est ut Heroicum, Dicolon, bimembre est ut Elegiacum, Tricolon, tria habet genera commista, ut Asclepiadeum cum Pbercoratio, Heroico, et Glycomo. Horat. lib. 1. Od. 5. 14. 21. &c. Dicolon, distrophon, quod ex duobus diversis compositum carminibus, & postea eadem usque genera repetit. Dicolon, Tetraastrophon, quum post tres ejusdem generis versus, quartumque alterius modi ad primum reditur, ut Sapphicum cum Adonico dimetro. Tricolon, Tetraastrophon, cum post tres diversi generis versus, ad primum reditur, ut est Od. 16. li. 1. & passim alibi apud Horat. & Buchan.

Quin et qualibet etiam genera suas habent variationes multiplices, ut in Hexametro videre est, cujus species quadraginta septem litteratores observarunt. Alius enim est Heroicus Reciprocus. Musa mihi causas memora quo numine

num
men
metr
nem

numine læso. Retrogradus sic, Læso numine quo
memora caussas mihi Mula. Alius est recurrens, qui
metro stante, nequeliteris locò motis, ut ab exordio ad fi-
nem, sic à fine ad summum relegendus,

Si benè te tua laus taxat sua lautè tenebis.

Tales est Pentameter.

Roma tibi subito motibus ibit amor.

Aliquando reciprocus mutat sensum.

Philelphus in Pium Secundum.

Laus tua, non tua fraus: virtus, non copia rerum,
Scandere te fecit hoc decus eximium.

Convertitur hanc in modum.

Eximium decus hoc fecit te scandere, rerum
Copia, non virtus: fraus tua, non tua laus.

Correlativus, qui correlationes habet.

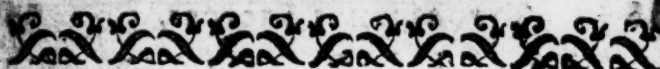
Pastor, arator, eques, pavi, colui, superavi,
Capras, rus, hostes, fronde, ligone, manu.
Et sic de cæteris.

VALE.

C

Francis

DE ACCENTIBVS

EX PROSODIA.

GEORG. BVCHAN,

Accidunt & syllabis tonitres: acutus, qui eas attollit: ut *Dómi-
na*: gravis, qui deprimit, ut in syllabis *mi* & *mu*: circumflexus,
qui & tollit & deprimit: ut *môs*. Sed corruptus pronunciandi
usus ferè acutum cum circumflexo confundit.

REGVLA PRIMA.

Monosyllaba omnia attolluntur, & quæ longa natura sunt,
circumfleantur: ut *lâus*, *frâus*.

EXCIPE.

Tres particulas, quæ vocantur *Enclitica*, quod accentum præce-
dentis dictionis ad se retrahant, ac sic leguntur, tanquam pars ejus
essent. Hæ enim non secus atque in una dictione, adjectione sylla-
bæ, mutant accentum: ut *Côrpora corporâque*, sic *homines, hominêsqve*
Virg. 3. Georg. --- *Tectûmqve larêsqve*,
Armâqve Amiclâumqve canem, *Cressâmque pharictram*.

REGVLA SECVNDÆ.

IN Dissyllabis, penultima habet Accentum, ut in *Bórus*, *Râ-
rus*, *Pânû*.

REGVLA TERTIA.

IN Polysyllabis e tribus ultimis, una semper attollitur, nec ultima
unquam. Si in polysyllabis penultima longa sit, ea attollitur: ut
Românus, *Senêscô*.

Si penultima brevis sit, quæ eam præcedit attollitur: ut *Dómi-
nus*, *Virgilius Virgiliî*, *Corpóribus corpóri*.

Hæc est verâ accentuum ratio: cui, qui plura adjiciunt, mihi vi-
dentur timuisse, ne hæc pars absque magistri opera comprehendí pos-
set: Ideoque rem per se facilem objectis tenebris obscurare voluisse.
Eorum errorem vir doctissimus *Julius Scaliger* satis luculenter in libro
de causis Grammatices redarguit.

F I N I S.

DE FIGVRIS, LIBER XI.

FIGVRAE DEFINITIO.

Rte novata aliqua dicendi forma
figura est :

Sunt ejus species, Metaplasmus,
Schema, Tropusque.

Quas manifestatis vitiis , resera-
bimus ample.

Figura est arte aliqua novata forma dicendi. Figurarum notitia
est poetis, oratoribusque necessaria.

Figura species sunt tres: Metaplasmus, Schema, Tropus.

Cæterum fuerit operæpretium vitiorum naturam ante manifesta-
re, ut ea à figuris separatè sciamus.

De Vitiis .

Vitia orationis generalia sunt tria: Barbarum, Obscurum, Inor-
dinatum .

Barbaræ orationis species sunt duæ : Barbarismus, Solæcismus.

Ejusmodi vitia utpote in primis vitanda declarabuntur.

**Barbarus est, quisquis scribendo, sive loquendo
Verbum corrumpit: peregrinum est Barbara lexis.**

Barbarismus est unius dictionis corruptio, scribendo aut loquen-
do commissa: ut Tollero, cum duobus ll. Busiris penult. corrupta.
Barbara lexis, est dictio peregrina: ut Guerra, bladum, stusso, far-
dellus, charteria, &c. Barbarismus, dicitur à barbarus. i. dissonans,
quia à vera Latinitate dissonat, & dissidet. Barbarismus in prosa no-
men suum retinet, apud poetas Metaplasmus & Pathos nuncupator.
Ideo licet ex poetis depromantur Barbarismi exempla, ne credas ip-
sos locutos esse barbarè, sive (ut veteres sapius dicebant) rusticè sed
intelligas Barbarismum fore, si quis ita loqueretur in prosa. Iidem
censendum est de Solæcismo, cui schemati apud poetas nomen est.

Est Solæcismus, vitiosa oratio quævis.

Solæcismus, est impar & inconueniens compositura partium orationis: ut *Acuta gladius: saluete reuerende magister.* Veteres Solæcum dixerunt potius, à qua solæcisso, solæcissas. i. incongrue loquor.

Obscuræ ignobilisque orationis species.

Obscura ignobilisque orationis species sunt octo: Acyrologia, Pleonasmus, Perissologia, Amphibologia, Tautologia, Macrologia, Eclipsis cum Aposiopesi, Enigma.

Improprie sumptum verbum dicatur Acyron.

Acyrologia, est impropria dictionis usurpatio: ut *Spero pro timeo accede ad hunc ignem.* i. an hanc meretricem. Acyrologia interpretatur impropria loquutio, ab acyros, i. improprius, & logia. i. loquutio.

Omne supervacuum, Pleonasmus rite vocatur.

Pleonasmus, est adiectio supervacua ad plenam significationem: ut *----- sic ore loquuta est.* Vidi his oculis. Et interpretatur superabundantia, à pleonazo. i. plus quam oportet facio aut dico.

Est Perissologus tibi sermo superfluus omnis.

Perissologia, est adiectio superflua sine ulla vi rerum: ut *Ibant qua poterant, qua non poterant non ibant: Vivat Rex, & non moriatur.* Transfertur perissologia, superflua locutio, à perissos: id est, superfluus, & est pene eadem quæ pleonasmus.

Amphibolon dubius Romanis sermo feretur.

Amphibologia, est vitio compositionis ambigua, posita sententia: ut *Aiote Lucida Romanos vincere posse,* & fit ab Amphibolos. i. dubius,

Tautologos, verbis variis rem signat eandem.

Tautologia, est diversorum verborum aut rationum eandem rem significantium inculcatio ut *Ipse egomet venio, exultans redeo, gaudensq; revertor.* Tautologia, dicitur à tautotis. i. identitas, & logia loquutio.

Macrologos, sermo nimium prolixus habetur.

Macrologia, est longa sententia, res non necessarias comprehendens. Virgil. *Postera jam summo spargebat lumine terras Orta dies, cum primum alto se gurgite tollant Solis equi lucemque elatis naribus efflant.* Satis fuerat dixisse, orta dies. Macrologia, traducitur longus sermo sine necessitate: à macros, id est, longus.

Eclipsis verbum, Reticentia verba subaudit.

Eclipsis, unicum verbum, id est, dictionem subaudit. Reticentia verò. i. aposiopesis, plures dictiones supprimit. Eclipsis, id est, defectus, seu defectio. *Terris iactatus & alto ----- deest (in) Ter. quæ ego si sensero deest machinari fallaciam, & acerrima puniam.*

Est

Est Ænigma, gravis nimium tibi sermo solutus.

Ænigma, est obscura sententia per obscuram similitudinem rerum. Mater me genuit, eadem mox gignitur ex mi. Significatur enim aquam in nivem converti & ex eadem rursus effluere. *Diomedes* Mare concretum in creta in ligneo campo, ubi caro humana ossibus ludebat, quo significatur sal in creta: eo salino, super mensam in quo manus talos jactabat. *Ænigma*, dicitur ab *ænittomai*: id est, obscure loquor.

Inordinatæ orationis species.

Inordinatæ orationis species quinque, *Tapinosis*, *Æschrologia*, *Cacophaton*, *Cacozelia*, *Cacosyntheton*.

Magna Tapinosis tenui sermone recludit.

Tapinosis, est humilitas magnæ rei, non id agente sententia quod demonstrat: ut apud *Virgilium*.

Dalichias vexasse rates -----

Pro atrocissimè raptasse, ac laniasse. Tapinosis à *tapinos*: i. humilis.

Æschrologus, nobis obscœna oratio fertur.

Æschrologia, est vitio compositionis, inverecunda oratio: ut compositio verborum obscœnæ significationis, &c.: aut obscœna pronunciatio, ab *aischros*: id est, turpitudo.

Est caco-rite phaton, quicquid sonat haud bene nobis.

Cacophaton, aut cacephaton, est obscœna pronunciatio, vel in compositione, vel in uno verbo. Arrigere apud poetas obscœnè capitur: ut *Arrige aures Pamphile*. Cacon: id est, malum, phatum dictum: hoc est, malè sonans dictum.

Esto cacozelon prava affectatio nobis.

Cacozelia, est per affectationem d. coris corrupta sententia, cum eo ipso dedecoretur oratio quo illam voluit author ornare: ut

Aureus axis erat temo aureus, aurea summa

Curvatura rota radiorum argenteus ordo, &c.

Cacozelon: id est, mala affectatio.

Haud bene compositū cacosyntheton esto Latinis.

Cacosyntheton, est vitiosa dictionum compositio, vel indecens scriptura: ut *Terga fatigamus hasta*, *Cacosyntheton*, transfertur male compositum.

De metaplasmo.

Dictio transformata poetæ sit Metaplasmus.

Metaplasmus, est transformatio quædam recti solitæque sermōnis in alteram speciem metri, ornatus, necessitatisve causa: ut *calicolum*

lum induperator, dicitur à meta. i. trans & plasmā. i. figmentum.
Metaplasmi specie sunt quatuordecim: Prosthesi, Epenthesi,
Paragoge, Aphæresis, Syncope, Êctasis, Sístole, Apocope, Diæresis,
Synæresis, Ecthlipsis, Synalæpha, Anitthesis, Metathesis.

Adjice principio quidquam, sic Prosthesin edes.

Prostheas, est appositio quædam ad principium dictionis literæ, vel syllabæ: ut Gnate, pro nate: retulit, pro tulit: astat pro stat. Dicitur a pros: id est, ad: & thesis positio, hoc est appositio.

Adjice quid medio, sic fiet Epenthesis aptè.

Epenthesis, est appositio quædam ad mediam dictionem, literæ vel syllabæ: ut Reliquas gemino ll, pro reliquias: alituum pro alitum. Epenthesis dicitur ab epi & en quæ conjuncta significant inter, thesis positio, ut sit interpositio: eandem significationem habet Parenthesis.

Adjice quid fini, pulchram facies Paragogen.

Paragoge, est appositio quædam ad finem dictionis: ut Potestur, pro potest, a para: id est, ad: & agoge: id est, ductio: hoc est, adductio.

Aufert quid capiti vates, ut Aphæresin edat.

Aphæresis, est ablatio de principio dictionis, literæ vel syll. contraria Prosthesi: ut Poni metum, pro depone, ab aphaireo. i. aufero.

E medio quicquam tollas, ita Synropa fiet.

Synropa, est ablatio de media dictione, lit. vel syll. contraria Epenthesi: ut Audacter, pro audaciter à syn. i. con, & copto, incido: Est enim concisio ut dixi, commorat pro dixisti & commoverat, &c.

Est Apo nempe cope, quicquam de fine recidens.

Apocope, est ablatio de fine dictionis, lit. vel syllabæ: contraria Paragogæ: ut Achilli, pro Achillis, ex apo. i. ab & copto scindo.

Êctasis extendit tibi jure puer breviandam.

Êctasis, est extensio syllabæ contra naturam verbi: ut naufragia media longa quæ brevis est, & Italia, prima producta, quæ natura alioqui corripitur. Dicitur ab ecteino: id est, produco. Eadem Diastole vocatur.

Producenda foret, quam Systola corripit ipsa.

Systole, est correptio syllabæ contra naturam verbi facta, contraria Êctasi: ut Aquosus orion, pro orion producte, à systello. i. corripio.

Syllaba per binas divisa, Diæresis esto.

Diæresis, est divisio unius syllabæ in duas: ut Aulæ, pro aulæ, à diaireo: id est, divido.

Syllaba de binis est facta Synæresis una.

Synæresis, est conglutinatio duarum syllabarum in unam, contra-

ria Dizrefi: ut Phæton, dissyllabum pro trissyllabo, à syn. id est, con, & hairefis, divisio, quasi divisorum conjunctio.

M, necat ecchlipfis, seu vocalem Synalœpha.

Ellipsis, vel Ecchlipfis, est m, litera cum sua vocali ante vocalem elisio. Synalœpha, est vocalis ante vocalem interemptio in diversis dictionibus: *O curva in terras anime, & cœlestium manes.*

Eclipsis, ab ec & leipo, id est, deficio, & interpretatur elisio. Synalœphe, id est, collisio: à synaleipho, id est, conjungo.

Antithesis fiet tibi, litera si varietur.

Antithesis, est litera pro litera positio: ut Olli, pro illi, ab anti: id est, pro & thesis positio, quasi aliud pro alio positio.

Est meta nempe thesis, si transponas elementum.

Metathesis, est literarum in alium locum transformatio, nulla litera è dictione sublata: ut Evandre, Tymbre; pro Evander, Tymber: à meta: id est, trans, & thesis, positio, quasi transpositio.

Præpositura quidem mutata, Parallaga fiet.

Protheseon parallaga, aut parallage, est præpositionum mutatio, cum altera pro altera ponitur: ut, Cui de te tantum licuit, pro in te. Protheseon parallage transfertur præpositionum mutatio, a pro, id est, præ, & ante, & thesis positio.

De Schemate.

Schemata dant species tibi Lexeos & Dianœas.

Schema, est quicquid a simplici atque in promptu posito dicendi modo, vel poetice, vel oratorie mutatur.

Schematis species sunt duæ: Dianœas, id est, mentis, vel sensus, vel sententiarum: Lexeos, id est, dictionis, verborum, sermonis, orationum.

Schematis autem lexeos species multæ sunt, sed necessariae traduntur, per quas similes colliguntur:

Prolepsis, Zeugma, Hypozeuxis, Syllepsis, Asyntheton seu Diatyton, Polysyntheton, Anadiplosis, Anaphora, Epanalepsis, Epizeuxis, Paronomasia, Polyphton, Hymos, Climax.

Schema transfertur cultus, figura, habitus. Dianœa, id est sententia. Lexis, dictio.

Per partes referat totum, aut post facta Prolepsis.

Prolepsis, est præsumptio rerum ordine secutarum, vel cum numerus ante verbo redditur, quam personæ definiantur: ut

Interea reges ingenti mole Latinus.

Quadrijugo vehitur curru, &c.

bigis is Turre in albis:

*Tum pater Aeneas Romana stirpis origo
Et juxta Ascanius magna spes altera Roma,
Procedunt castris, &c. ———*

Et dicitur Prolepsis, à pro. i. ante, & lepsis, sumptio.

Verbo uno plureis sensus per Zeugma recludo.

Zeugma, est unius verbi conclusio, diversis clausulis aptè conjuncta: ut Adversatur libidini castitas, avaritiæ liberalitas, mediocritati luxuria, modestia superbia, strenuitati acedia. Zeugma interpretatur adjunctio, à zeugnuo: jungo.

Iungit Hypozeuxis sua rebus verba quibusque.

Hypozeuxis, est figura zeugmati contraria, ubi suum cuique clausula red litur verbum. Virgil. *Regem audit, & regi memorat, non menq; genusq; Quidque petat, quidve ipse ferat, &c. —*
Ab hypo. i. sub, & zeuxis conjunctio.

Verbo uno varia est Syllepsis clausula nexa.

Syllepsis, est diversarum clausularum per unum verbum conglomerata, conceptio: veluti. Virgil. *Hic illius arma: Hic currus fuit.*

A syn. id est, con, & lepsis captio: ut Sit conceptio.

Copula supprimitur, quo fiat Asyntheton apte.

Asyntheton, est oratio sine conjunctionibus necessario subauditis: ut Dum ætas, metus magister prohibebant, à privativa particula, à & syn. i. con: & theton. i. positum, quasi inpositum.

Copula multiplicata facit Polysyntheton usque.

Polysyntheton, est oratio multis nexa conjunctionibus. Virg.

Athamasq; Thqasq; Pelidesq; Neoptolemus.

Primusq; Machaon. ——— à poly. i. multum, & syntheton. i. compositum: quasi multipliciter compositum.

Est Anadiplosis repetunt ubi carmina finem.

Anadiplosis, est versus finis in principio alterius repetitio: ut

—— sequitur pulcherrimus Astur.

Astur equo fidens, &c. ab ana, id est, re, iterum & diplosis duplicatio.

Principium fit idem nonnunquam versibus apte.

Anaphora, est relatio verbi ejusdem, aut similis per principia complurium versuum: ut, *Nate mea vires, mea magna potentia solus,*

Nate patrû summi, &c. ab ana, id est, re, iterum, & phora relatio.

Principio & fini reperitur versus eodem.

Epanalepsis, est cum eadem dictio & principium versus, & clausulam tenet: ut, *Multa super Priamo rogans, super Hecloze multa.*

Et int

Et interpretatur re acceptio, Sive replicatio, ab epi, & ana, quæ conjuncta Significant re, iterum, & lepsi, acceptio.

Dictio format Epizeuxin cum vi geminata.

Epizeuxis, est ejusdem dictionis Sine medio geminatio cum impetu pronunciationis: ut, *Meme, adsum qui feci; in me convertite ferrum.*

O Rutuli, &c. — Interpretatur conjunctio aut combinatio.

In simili verbo ludit quandoque poeta.

Paronomasia, est veluti quædam denominatio, vel quoties aliud nomen efficitur de alio: ut Næ isthæc inceptio est amentium, haud amantium, à para. i. juxta, & onomasis, nominatio.

Mobile cuique suum fixo connectitur apte.

Schesis-onomaton, est cum singulis nominibus epitheta connectuntur. *Marsa manus, Peligni cohort, festina virum vis.* Componitur ex nominativo schesis. i. habitus, & genitivo onomaton. i. nomen, quasi habitus, vel habitudo nominum.

Principiis eadem est Paromæon, littera multis.

Paromæon, est quando ab eisdem literis diversæ dictiones sumunt initium: ut *Machina multa minax minitatur maxima maris.*

Paromæon. i. simile, à para. i. juxta, & homoios. i. similis.

Verborum similis sit finis Homœoteleuton.

Homœoteleuton, est quum simili modo plurimæ dictiones finiuntur: ut bella horrida, bella, ab omoios. i. similis: & teleuton. i. finitum.

Casus Homœoptoton erit similis tibi multus.

Homœoptoton, est oratio uno similique casu compacta & excurrentes in eisdem, & similes casus. Ennius, Mœrentes, flentes, lachrymantes, ac miserantes, ab omoios: id est, similis: & prosis, casus.

Bella Polypoton varii sit clausula casus.

Polypoton, est oratio casuum varietate distincta, aut clausula varios casus retinens: ut Littora littoribus contraria, fluctibus undas: & dicitur à poli. i. multus & prosis, casus.

Sermonis series prælonga vocabitur Hyrmos.

Hyrmos, est series aut constructio orationis continua, tenorem suum in multos versus protendens. Virgil.

Principio cælum ac terras camposque liquentes,

Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque astra, &c.

Et dicitur Hyrmos quasi syrmos. i. tractus: à syro. i. traho.

E verbo in verbum Climax it pulchra figura.

Climax, est de verbo in verbum gradatio, quæ dicta reperit, & priusquam ad aliud descendat, in prioribus resistit: ut Africano

virtutem industria, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit. Interpretatur scala vel gradatio.

De tropis.

Vertit ad improprium Tropus omnia significatum.

Tropus, est verbi vel sermonis à propria significatione in aliam cum virtute mutatio: ut vulpes pro astuto. Bacchus pro vino. Dicitur à trope. i. versio vel mutatio.

Tropispecies sunt tredecim: Metaphora, Catachresis, Metalepsis, Metonymia, Antonomasia, Epitheton, Synecdoche, Onomatopœia, Periphrasis, Hyperbaton, Hyperbole, Allegoria, Homœosis.

Ceteræ omnes hujus speciei videntur.

Propter rem similem pro verbis verba repones.

Metaphora, est rerum verborumque per similitudinem translatio: ut ridet prata, a Metaphorein. i. transferre.

Esto Catachresis bona vocis abusio nobis.

Catechresis, est usurpatio nominis alieni: ut Parricidam matris quoque aut fratris interfectorem dicimus, a cata, id est, contra, & chresis, id est, usus, quasi contra usum.

At Metalepsis erit transumptio facta gradatim.

Metalepsis, est transumptio gradatim facta, cum dictio aliud a sua propria Significatione ex his quæ præcesserunt denotat: ut,

Post aliquot mea regna vident, mirabor aristus.

Post aliquot aristas, ergo post segetes, & Sic æstates, & deinde post aliquot annos a meta, id est, trans, & lepsis, id est, sumptio, vel acceptio.

Dico Metonymiam, Bacchum bibo, Vina coronant.

Metonymia, est nominis transmutatio, quoties pro inventore inventum, pro continente contentum, pro efficiente effectum, pro possessore possessorem, aut contra capimus. Metonymia transfertur nominis transmutatio: a meta, id est, trans, & onoma, id est, nomen.

Appellativum proprii vice sæpè locatur.

Antonomasia, est vocabulum, quod sine nomine positum proprio ejus loco fungitur: ut, Magnanimus Anclisiades, pro Aenea. Saturnia pro Iunone, transfertur pronominatio, aut pronomen, ab anti, id est, pro, & onoma, id est, nomen.

Exornat carmen fixo bene mobile quadrans.

Epitheton, est appositum, nomini adjectivum, perpetuam ferme naturam rei indicans: ut, Alma Ceres, pulchra Venus, Tristia bella, ab epi, id est, ad, & theton positum, quasi appositum.

Cum

Cum pars pro toto contrave, Synecdoche habetur

Synecdoche, est figura cum a parte totum intelligitur aut contra: numerusque pro numero sumitur: ut,

Da requiem puppi veniet cum frigidus annus.

Pro navi & heyeme. Interpretatur comprehensio.

Sæpe sonus causam fingendi nomina præstat:

Onomatopœia, est dictionis ex sono confictio: ut, Mugio, pìpio, hinnio, ab onoma; id est, nomen, & poieo, fingo: unde est nominis fictio.

Rem circumloquimur sit quando Periphrasis apte

Periphrasis, est circumlocutio quædam, quum id quod uno aut paucioribus verbis dici potest, pluribus explicatur. Virg.

Et jam prima novo spargebat lumine terras,

Tithoni croceum liquens Aurora cubile. Id est, dies oriebatur, dicitur a peri; id est, circum, & phrasis, id est, locutio: ut, Sit circumlocutio.

Valde turbatus vocum sit Hyperbaton ordo.

Hyperbaton, est transcensio quædam, verborum ordinem perturbans. Virgilius:

*Interea reges, ingenti mole Latinus,
Quadrifugo vehitur curvus, cui tempora circum,
Aurati bus sex: radii fulgentia cingunt,
Solis avi specimen: bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans hastilia ferro.
Hinc pater Aneas, Romana stirpis origo,
Siderco flagrans clypeo, & cælestibus armis.
Et juxta Ascanius, (magna spes altera Roma)
Procedunt castris. —*

Hyperbaton, verbi transgressio interpretatur: ab hyperbaino. i. transcendendo.

Cujus species sunt quinque: Hysterologia, sive hysteron proteron, Anastrophe, Parenthesis, Synchesis, Tmesis.

Hysteron est proteron, postponas si ante locanda.

Hysteron proteron, est sententiæ cum verbis ordo mutatus. Virg.

Ei torrere parant flammis, & frangere saxo.

Prius enim frangunt saxo quam torrent. Hysteron. i. ultimum vel postremum. Proteron. i. prius. Hysterologia, præpostera locutio.

Ordo inversus erit tibi Anastrophæ præpositura.

Anastrophæ, est verborum tantum ordo præposterus: ut Italiani contra: maria omnia circum, anastrophe est reversio vel inversio: ab anastrepho.

Interjecta parenthesis est, sententia quævis.

Parenth

Parenthesis, est interposita formatio diversæ sententiæ: ut
Eneas (neque enim patrius consistere mentem, Passus amor) ra-
 pidum ad naveu pramittit Achaten. Interpretatur interpositio.

Synchesis est prorsum vocum, ant confusio sensus.

Synchesis, est hyperbaton obscurum, & omni parte confusum:
 ut *Tres Nptus abreptas in saxa latentia torquet:*

Saxa vocant Itali mediū qua in fluctibus aras.

Synchesis. i. confusio a syn. i. con. & chesis fusio.

Quoquam interposito per Tmesin verbula scindo.

Tmesis, est unius compositi, vel simplicis sectio, una dictione vel pluribus interjectis, veluti. *Est Borea regio septem subiecta Trioni.*

Tmesis dissyllaba dictio est, idem significans quod sectio, a tem- no. i. scindo, eadem vocatur Diacope. i. intercisio.

Excessus fidei manifestus, Hyperbola fertur.

Hyperbole, est oratio excedens fidem, augendi vel minuendi causa. Augendi, ut *Nive candidior*, minuendi, ut *Vix ossibus hæ- rent*, ab hyper. i. super & bole vel bolos. i. jactus.

Dic Allegoriam, sensu si verba repugnent.

Allegoria, est tropus quo aliud significatur, aliud dicitur, & ita verba sensu. i. sensui repugnant. *Virgil. Sed nos immensum spatio con- fecimus aquor. Et jam tempus equum fiamantia solvere colla.*

Id est, quæ tractanda fuerant, affatim explicuimus. Dicitur ab allo & agoreuo, id est ab aliud agendo.

Illudens sermo recte Ironia feretur.

Ironia, i. dissimulatio aut illusio, qua contraria ostenduntur sen- sui, quam verba præ se ferunt: ut

Egregiam vero laudem & spolia ampla refertis,

Tuq; puerq; tuus, &c. ———

Et dicitur ab eironeuomai, quod est dissimulo & cavillatorie decipio.

Antiphrasis, verbum sit per contraria dictum.

Antiphrasis est unius verbi ironia: ut *Bellum*, quod minimè bel- lum, sic & *lucus*, quod minimè luceat. Antiphrasis est per contra- rium locutio, ab anti. i. contra, & phrasis locutio.

At Charientismos tibi molliat aspera dictu.

Charientismos, est tropus qua dura dictu gratius proferuntur: ut Si interroganti. Num me quesivit quispiam? respondebis, bona for- tuna. i. nemo. Charientismos. i. gratificatio & urbanitas.

Sermo procul notus, festiva Paroemia fertur.

Paroemia, est accommodatum rebus & temporibus proverbium: ut *Lupus est in fabula*, i. adest is cuius presentia loqui vetamur: a para,

para. i. juxta, & oime. i. cantus vel cantilena quasi juxta omnium cantilenam.

Sarcasmos nobis hostilis risio habetur.

Sarcasmos est plena odio atque hostilis derisio: ut Pyrrhus ad Priamum. ——— *Referes ergo hac & nuntius ibis*

Pelida genitori, illi mea tristitia facta,

Degeneretque Neoptolemum narrare memento.

Simplicatas Asteismos erit, si rustica desit.

Asteismos est tropus multiplex numerosæque virtutis. Nam est quicquid rustica simplicitate caret, & faceta satis urbanitate exprimitur: ut apud Virgil. in Bucol.

Qui Baviurn non odit amet tua carmina Mævi

Atque idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Dicitur ab asteios. i. urbanus.

Nota parum demonstrat Homœosis mage notis.

Homœosis, est rei minus notæ per similitudinem ejus, quæ magis nota est demonstratio. Cujus species tres sequuntur: Icon Parabola, Paradigma, ab omoios. i. similis quod sit similitudo.

Est Icon quoties formæ bene cōfero formam.

Icon, est personarum inter se, vel eorum quæ personis accidunt comparatio: ut Os humerosque Deo similis. Icon iconis, imago vel similitudo.

Iure disertus erit quisquis rem comparat apte.

Parabola est rerum genere dissimilium comparatio: ut

Quos mugitus fugit cum saucius aras

Taurus, & incertam excussit cervice securim.

Parabola dicitur adjectio: à para. i. juxta, & bole jactus: ballo jacio: ut sit adjecta cuique rei comparatio.

Exemplum facti vel dicti sit Paradigma.

Paradigma est exempli hortantis vel dehortantis enarratio. Hortantis.

Antenor potuit mediis clapsus Achivum.

Illyricos penetrare sinus &c. ———

Dehortantis. *At non sic Phrygius penetrat Lacedæmona pastor.*

Ledaamque Helenam Troianas vexit ad urbes, &c.

Paradigma est exemplum, paradeiknyo. i. exemplifico: à para. i. juxta, & deigma. i. signum.

MISCELLANEA RELIQUARVM

figurarum declaratio.

Multa figurarum descriptio nomina sumit.

Figurarum descriptiones variis è rebus varia sortiuntur nomina:

ut descriptio temporis. Chronographia, Loci, Typographia, Nautalia, Genethliacón, Pugna: ut Monomachia duorum Singulare certamen. Naumachia, pugna navalis.

Invenies versum repetitum sæpe decenter.

Epimone est ejusdem versus frequens repetitio: ut in ludicro. Virgilius: *Incipe Manalios mecum mea tibia versus, &c.*

Intercalaris versus dicitur. Interpretatur perseverantia, & instantia ab epimono; id est, constanter.

Respondere solent scriptores objiciendis.

Anthypophora est ad objicienda responsio: ut,

Sum pius, heu doleo, nam mihi sæpe nocet.

Possit quæri, cur doles te pius esse? huic tacite questioni sic occurritur, nam mihi sæpe nocet. Anthypophora est solutio. Hypophora namque objectio dicitur, ab anti, i. contra, & hypophora quasi contra objectionem.

Quas tibi declarat Syntaxis non repetemus.

De appositione, evocatione, conceptione, prolepsi zeugmate antiprosi, synthesi, & synecdoche, &c. quæ in Syntaxi dicta sunt haud operæpretium fuerit hic repetere, itaque illis supersedendum cenfeo.

Rem nimis ut notam ferimus nos sæpe tacere.

Parasiopeſis est quum aliquid nos reticere dicimus, utpote omnibus notum: ut cum suspicionem excitare majorem reticendo possumus: quale est illud, in præsentia iudices, injusto populi, quæ improbissime gesserit, reticebo. Dicitur para, i. apud, ad præter, & siope, i. silentium.

Fingere personam res est percrebra poetæ.

Prosopopœia est personæ fictiæ, quoties inanimatum ad animatum loquitur, aut contra, animatum ad inanimatum: ut Ovid.

Pæne nec invidéo sine me liber ibi in urbem.

Et apud eundem in Metamorph. ubi terra loquitur. Dicitur a prosopon, i. persona, & poio, i. facio, vel fingo.

Laudatur verbi repetitio facta decenter.

Epanodos, est cum decore dictionis repetitio, sive regressio, plerumque cum negatione, & interdum sine ea fit: ut Principatus bonus est, &c. Non bonus autem qui in tyrannidem convertitur. Fit ex epi & an, quæ conjuncta iterum vel retrò indicant, & nodus via, quasi in priorum viam regressio.

Virentum vitæ interdum nomina dantur.

Paradiastole est cum rem nostram dilatamus per interpretationem: ut Cyp. aliquem sapientem vocamus, prodigum liberalem temerarium notamus. Componitur ex para, i. juxta, & diastole, i. dilatio.

Hendiad

Hendiadyn facies solvens in mobile fixum.

Hendiadys figura est quum resolvitur substantivum in adjectivum: ut ——— *chalybem frenosq; momordit*, pro chalybeos frenos. ——— *Pateris libamus, & auro.* i. aureis pateris. Ab hen. i. unum, & dia. i. per, & dyo. i. duo: quando unum per duo dicitur.

Quando pati quod agit fero, contrave, Hypallage habetur.

Hypallage est figura cum verba per diversum intelliguntur, quum quod patimur, agere dicimur, aut contra, ut *Trade rati ventos, pro trade ratem ventis.* Ex hypo. i. sub, & allage. i. mutatio.

Liptote erit, quoties plus significans minus aio.

Liptote figura est qua minus dicimus quam significamus: ut *haud parum doctus.* i. multum, a *leipomai.* i. deficio.

Antitheton fiet quoties contraria neſtes.

Antitheton est figura qua contraria contrariis opponuntur: ut

*Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum, duru &c.* ———

Antitheton. i. contra positum, ab anti. i. contra & theton positum.

Quaestio Erotema est inter numerata figuras.

Erotema est interrogatio: ut

Quis furor, O crues? qua tanta licentia ferri.

Ab erota o. i. interrogo.

Dicta prius declarat Epexegetis aperte.

Epexegetis est ante dictorum expositio, vel declaratio: ut

Tolle fuga Turnum, atque instantibus eripe satum.

Dicitur ab epi. i. supra, & exegesis. i. expositio.

Emphasis est sensus major quam verba recludant.

Emphasis est figura altiore prebens intellectum, quam verba per ipsa declarant: ut *Semper ego auditur tantum?* ———

In ego est emphasis apud Juvenalem Emphasis interpretatur significatio, ab emphaino. i. demonstratio.

Quod nihil ad sensum facit, esto Parelcon ubique.

Parelcon est dictionis aut syllaba nihil ad sensum facientis adjectio: ut *Aesidum paucis te volo.* Dum Parelcon est, syllabica adjectio. Dicitur à parelco. i. produco.

Ob pulchram vocem quid factum, Euphonia fertur.

Euphonia est mutatio quaedam venustioris gratia soni: ut *Aedes* pro *reco*, ab eu. i. bene, & phone vox, quasi bona vox.

Verfus

DE FIGVRIS,

Versus ad absentem, dicetur Apostropha sermo.

Apostrophe est ad absentem sermonis conversio: ut Te nunc appello Africane, &c. ab apostrepho. i. avertio.

Dic Allocothetam contra artem quid variarum.

Allocotheta est accidentium contra artem mutatio: ut

Pars in frustra secant, &c. — Continet enim sub se an-
ticiposin, synchelin, & plures alias figuras. Et interpretatur aliter
posita, ab alio: id est, alius, & varius, & theton:
id est, positum, thesis positio.

P I N I S.

ABERDONIÆ,

Excudebat Edvardus Rabanus,

ANNO 1623, CVM PRIVILEGIO

